

مجموعه آزمون‌های ۲۶ سال کنکور کارشناسی ارشد

فرهنگ، هنر و ادبیات ایران و جهان

با پاسخ‌های کاملاً تشریحی و منحصر به فرد

به همراه بیش از ۲۰۰۰ نکته طلایی

«کد رشته‌های ۱۳۵۷، ۱۳۵۸ و ۱۳۵۹»

کارگردانی نمایش، سینما، تولید سیما، ادبیات نمایشی، بازیگری، تهیه‌کنندگی، رادیو
تصویر متحرک، ارتباط تصویری، تصویرسازی، نقاشی، عکاسی، مرمت اشیاء فرهنگی و تاریخی
پژوهش هنر، صنایع دستی، هنر اسلامی، مطالعات موزه، تاریخ هنر، تاریخ هنر ایران باستان

مؤلف: امیراقبال حیدرپور

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزش عالی فردوس

۱۳۹۷

مجموعه سؤالات و

پاسخنامه تشریحی

فرهنگ، هنر و ادبیات ایران و جهان

آزمون‌های سراسری

کدهای ۱۳۵۷، ۱۳۵۸ و ۱۳۵۹

پرسش‌های فرهنگ، هنر و ادبیات ایران و جهان سراسری سال ۱۳۷۱

پژوهش هنر، ارتباط تصویری (گرافیک)، تصویر متحرک (انیمیشن)، تصویرسازی، نقاشی، عکاسی، کارگردانی، سینما ادبیات نمایشی، تولید سیما، طراحی صنعتی، مرمت اشیاء فرهنگی و تاریخی، کدهای ۱۳۵۷، ۱۳۵۸ و ۱۳۵۹

۱- «من فکر می‌کنم پس هستیم» این جمله فلسفی از کیست؟

(۱) سقراط (۲) دکارت (۳) بودا (۴) کنفوسیوس

۲- نشان ورود جامعه انسانی به عصر تمدن چیست؟

(۱) تشکیل پارلمان (۲) اقتباس از معارف عصر انسانی
(۳) رونق تکنولوژی و صنعت (۴) خواندن و نوشتن افراد و پدید آمدن شهرهای حاکم نشین

۳- نخستین کتابخانه جهان در کجا و چگونه تشکیل شد؟

(۱) در کلژ دو فرانس در زمان فرانسوای یکم (۲) در سیلک کاشان با گردآوری نوشتارهای روی پوست حیوانات
(۳) در اسکندریه با کاغذهای چینی (۴) در سومر باستان با گردآوری هزاران لوح گلی متعلق به هزاره چهارم پیش از میلاد

۴- پایروس Papyrus یعنی چه؟

(۱) نام یک از مارکسیست‌های روسی. (۲) نام یکی از سرداران اسپانیایی در جنگ با مسلمانان.
(۳) صندوقی که در آن جواهر می‌نهند. (۴) نام گیاهی در کرانه‌های نیل که مصریان از آن قزطاس (نوعی کاغذ) فراهم می‌آوردند.

۵- سبک معنوی کتاب ودا خاصه ریگ ودا (قدیمی‌ترین بخش ودا) به سبک چه کتابی نزدیک‌تر است؟

(۱) کتاب اوستا (۲) کتاب مینوی خرد (۳) کتاب اوپانیشاد (۴) عهد عتیق کتاب مقدس

۶- گندی شاپور نام و عنوان چه مکان و سازمانی است؟

(۱) سازمان نظامی شاپور ذوالاکتاف (۲) دانشگاه بزرگ ایران که در عصر ساسانیان در خوزستان بنا یافته بود.
(۳) نام پلی که یکی از پادشاهان ساسانی ساخته بود. (۴) نام کتابخانه‌ای در تیسفون

۷- نویسنده دو کتاب حماسی مشهور ایلباد و ادیسه کیست؟

(۱) دانته (۲) سقراط (۳) اپیکور (۴) هومر یونانی

۸- چه کسی فلسفه را از آسمان به زمین و از عالم به آدم رساند؟

(۱) اسپینوزا (۲) هگل (۳) سقراط (۴) فارابی

۹- ائشیل، سوفوکل، آریستوفان، هنرپیشگان کدام کشور جهان بوده‌اند؟

(۱) روم (۲) یونان (۳) آناطولی (۴) اسکانندیناوی

۱۰- انوشیروان، پادشاه ساسانی با کدام یک از امپراتوران روم درباره آزادی حکمای یونان پیمان بست؟

(۱) ژوستین (۲) تئودور (۳) وسپازین (۴) هراکلیوس

۱۱- کتاب مشهور «گفتار در روش راه بردن عقل و جستجوی حقیقت در علوم» از کیست؟

(۱) جان لاک (۲) فرانسیس بیکن (۳) دکارت (۴) ژان ژاک روسو

۱۲- داستان روبنسن کروزئه به کدام یک از کتاب‌های عصر تمدن اسلامی شباهت دارد؟

(۱) قابوسنامه کیکاوس بن اسکندر (۲) حی بن یقظان (زنده بیدار) ابن طفیل
(۳) داستان فرود در شاهنامه (۴) سمک عیثار

۱۳- مارتین لوتر کیست؟

(۱) حاکم یکی از شهرهای پرتغال در قرن نوزدهم (۲) یکی از رنگین پوستان ضد جریان نژادپرستی آمریکا
(۳) نویسنده رمان‌های مشهور (۴) مترجم کتاب مقدس به زبان آلمانی

۱۴- اصول زیر برنامه کدام مکتب ادبی است؟

(۱) رومانسیسم (۲) رئالیسم (۳) سوررئالیسم (۴) دادائیسم
(۱) آزادی، شخصیت، هیجان و احساسات، گریز و سیاحت (سفر جغرافیایی - سفر تاریخی)، کشف و شهود، افسون سخن»

۱۵- خسیس نام اثر کدام نویسنده اروپایی است؟

- (۱) مولیر (۲) راسین (۳) بوسوئه (۴) مونتنی

۱۶- جنگ‌های سی ساله اروپا چرا به ظهور پیوست؟

- (۱) به انگیزه جنگ واتیکان با جهان اسلام در عصر صلیبی‌ها
 (۲) به دلیل حمله فرانسه و اسپانیا در منطقه پیرنه به یکدیگر
 (۳) پس از جنگ‌های خانگی در ایتالیا
 (۴) به دنبال دادگاه اسپانیا که متعصبان مذهبی، مخالفان کاتولیک‌ها را نابود می‌کردند.

۱۷- آکادمی یا آکادموس (ACADEMUS) به معنای آموزشگاه یا مدرسه، از چه دوره‌ای نامبردار شده است؟

- (۱) از قرون وسطی (۲) از عصر افلاطون (۳) با آغاز رنسانس در اروپا (۴) با تأسیس آکادمی علوم در فرانسه

۱۸- گروهی از مسلمانان که به توحید خالص و عدالت پروردگار جهان اعتقاد جازم داشتند:

- (۱) معتزله (۲) اهل تسویه (۳) فدویه (۴) اهل تفضیل

۱۹- نام کتاب مشهور ابن سینا درباره علم پزشکی چیست؟

- (۱) شفا (۲) نجات (۳) قانون (۴) احوال النفس

۲۰- «اخوان الصفا» نام و عنوان چه گروهی است؟

- (۱) گروهی از مسلمانان افراطی که در مصر پیدا شدند و علیه دشمنان خود روش قهرآمیز پیش گرفتند.
 (۲) هیأت ویژه‌ای از دانشمندان مسلمان که در مسیر سازش دین و دانش تألیفاتی فراهم آوردند.
 (۳) عده‌ای از اعضای خاص وابسته به سازمان‌های فراماسونری
 (۴) هر گروهی که با محبت و صمیمیت با هم اجماع نمایند.

۲۱- نام مشهورترین مدارسی که در ایران عصر اسلامی پدید آمده و در شهرهای بسیاری شعبه داشته است؟

- (۱) بیهقیه (۲) ربع رشیدی (۳) صالحیه (۴) نظامیه

۲۲- انقطاع فرهنگی ایران و ناتوان شدن نسبی آن در برابر مغرب زمین از چه زمانی شروع شده است؟

- (۱) حمله مغول (۲) یورش‌های امیر تیمور (۳) لشکرکشی‌های قزلباش (۴) استعمار بریتانیا در هند

۲۳- کلاویخو کیست؟

- (۱) از دانشمندان و هنرشناسان روس.
 (۲) نام یکی از شاعران پرتغالی.
 (۳) نام یکی از بلوشویک‌های انقلابی ضد گروه لنین.
 (۴) اولین سفیر و سیاح اسپانیایی که به ایران آمد و با امیر تیمور در سمرقند ملاقات کرد.

۲۴- نام نخستین وزیر رسمی علوم و فرهنگ در ایران چیست؟

- (۱) میرزا تقی‌خان امیرکبیر (۲) علیقلی میرزا اعتضادالسلطنه
 (۳) میرزا ابوالقاسم قائم‌مقام فراهانی (۴) میرزا محمد حسن‌خان اعتمادالسلطنه

۲۵- نئوپلاستیسیزم Neo-Plasticism یعنی چه و توسط چه کسی به کار رفته است؟

- (۱) به معنی «خلق جدید» اصطلاحی که توسط آلکسی گان در یک بیانیه کنستروکتیویستی به کار رفت.
 (۲) به معنی راه‌هایی است که می‌توان به واسطه آن به شکل‌های جدید، اثر هنری آفرید و توسط مالویچ وضع گردید.
 (۳) به معنی «شکل‌آفرینی نوین» اصطلاحی است که برای نخستین بار توسط پیت موندریان وضع گردید. با این معنی که هنر باید از بازنمایی عادی شکل‌های طبیعی خودداری نماید و به سمت استفاده از خط‌های عمودی و افقی و عنصرهای انتزاعی رو نماید.
 (۴) شیوه‌های جدید و بدون نظام را در خلق اثر هنری می‌نامند.

پاسخنامه فرهنگ، هنر و ادبیات ایران و جهان سراسری سال ۱۳۷۱

پژوهش هنر، ارتباط تصویری (گرافیک)، تصویر متحرک (انیمیشن)، تصویرسازی، نقاشی، عکاسی، کارگردانی، سینما
ادبیات نمایشی، تولید سیما، طراحی صنعتی، مرمت اشیاء فرهنگی و تاریخی، کدهای ۱۳۵۷، ۱۳۵۸ و ۱۳۵۹

۱- گزینه ۲

رُنه دکارت (*René Descartes*) [۱۵۹۶ تا ۱۶۵۰] ریاضی‌دان و فیلسوف فرانسوی سده هفدهم میلادی و بنیانگذار فلسفه جدید به‌شمار می‌آید. سه اثر عمده فلسفی او عبارتند از: گفتار در روش [۱۶۳۷] با عنوان کامل گفتار در روش درست به کار بردن عقل و جستجوی حقیقت در علوم که یک شرح حال و متن فلسفی است؛ تأملاتی در فلسفه اولی [۱۶۴۱] که تأثیر عمیقی بر فلسفه مدرن گذاشت؛ و اصول فلسفی [۱۶۴۴]. دکارت در کتاب‌های گفتار در روش، و تأملاتی در فلسفه اولی در پی ارائه نظریه‌ای درباره معرفت است که در برابر نقد شک‌گرایی مصون باشد. فرد شکاک از نظر او کسی است که می‌گوید هیچ چیز را به یقین نمی‌توان دانست. در برابر این دیدگاه، دکارت می‌خواست روشن کند که حداقل نوعی معرفت وجود دارد که همه انسان‌ها از آن برخوردارند و نمی‌توان در آن شک کرد. از این رو کارش را با شک کردن در شواهدی که از طریق حواس ما دریافت می‌شوند، مثل قطعیت بین بیداری و رؤیا آغاز کرد. او به این نتیجه می‌رسد که موجودی است که می‌اندیشد، یعنی کسی است که شک می‌کند، فهم دارد، دارای قدرت تصدیق و انکار امور است و غیره. دکارت به این نتیجه می‌رسد که خود او را می‌توان با روشی بالاتر از روش‌های دیگر توصیف کرد، به عبارت دیگر تفکر، هستی او را تعریف می‌کند. دکارت این دیدگاه را به نحو عالی در بخش چهارم گفتار در روش با جمله معروف می‌اندیشم، پس هستم بیان می‌کند.

(بابک احمدی - حقیقت و زیبایی)

۲- گزینه ۴

تمدن (*Civilization*) یا مَدَنیّت در زبان ادبی معانی مختلفی دارد که یکی از آن‌ها اشاره به تکامل و شکل‌گیری روابط بشری و جامعه بشری دارد. کلمه تمدن شدن اساساً به معنی شهرنشین بودن است. یک جامعه انسانی متمدن جامعه‌ای است که به سطح بالایی از توسعه و تقسیم کار ساختارمند اجتماعی رسیده باشد. در انسان‌شناسی، تمدن به مثابه مرحله پیشرفته‌ای از تطور فرهنگی است که در آن با حکومتی متمرکز در شهری که مرکز تشریفات است و یا در منطقه‌ای گسترده‌تر که نام دولت به خود می‌گیرد، مواجه هستیم. به‌طور کلی می‌توان گفت نشان ورود جامعه انسانی به عصر تمدن خواندن و نوشتن افراد و پیدایی شهرهای حاکم نشین است.

۳- گزینه ۴

سومریان در حدود ۲۷۰۰ سال ق.م کتابخانه‌های شخصی، مذهبی و دولتی برپا کرده بودند.

۴- گزینه ۴

پاپیروس که در زبان عربی قِزطاس یا قُرطاس نامیده می‌شود در حقیقت گونه ابتدایی کاغذ است که نام آن از نی آبی بسیار بزرگ کرانه‌های رود نیل در مصر باستان با نام علمی سی‌پروس پاپیروس (*Cyperus papyrus*) گرفته شده است و مصریان باستان از ساقه آن برای ساختن بادبان کشتی، حصیر و طناب، و از مغز آن برای تهیه نوعی کاغذ استفاده می‌کردند.

۵- گزینه ۱

ودا (*Veda*) در زبان سانسکریت به معنای دانش است. وداها (*Vedas*)، قدیمی‌ترین کتاب آریاییان و قدیمی‌ترین نوشته به زبان هند و اروپایی است که تاریخ نگارش آن‌ها به سده‌های ۱۵ تا ۵ قبل از میلاد می‌رسد. ودا از چهار کتاب ریگ‌ودا [نیایش] (*Rigveda*)، یجورودا [آداب نیایش] (*Yajurveda*)، سام‌ودا [سرودهای مراسم نیایش] (*Samaveda*) و آتروودا یا آتروودا [سحر و جادو] (*Atharvaveda*) تشکیل شده است. سرودهای کتاب ودا در جشن‌ها و مراسم دینی، مراسم ازدواج و نمازهای هندو خوانده می‌شود و معتقدند وداها نوشته بشر نیست و خدا این کتاب را برای بشر نازل کرده است. اوستا نام فراگیر مجموعه کهن‌ترین نوشتار و سروده‌های ایرانیان باستان است، که به مثابه دانشنامه ایرانیان است. واژه اوستا با واژه ودا هم‌ریشه است.

(باکتر تراویک - تاریخ ادبیات جهان)

۶- گزینه ۲

جُندی‌شاپور یا جُندی‌شاپور یکی از مهم‌ترین شهرهای دوره ساسانی است که توسط شاپور اول [سلطنت ۲۴۱ تا ۲۷۲م] ایجاد شده است. این شهر در ساحل رود کرخه در نزدیکی شوشتر در استان خوزستان قرار دارد و به دلیل اینکه از گذشته فارس‌ها، اعراب، یهودیان، مسیحیان، یونانیان و هندیان را در خود جای داده است، شهری چند زبانه به‌شمار می‌آید. جُندی‌شاپور از همان ابتدای پایه‌گذاری، به تدریج به یکی از بزرگ‌ترین مراکز فعال علمی و پزشکی جهان تا دوران عباسی تبدیل شد.

۷- گزینه ۴

منظومه حماسی ایلیاد (*Iliad*) و اودیسه (*Odyssey*) تنها اثر برجای مانده از هومر (*Homer*) شاعر و داستان‌سرای یونان باستان در سده نهم ق.م است. ایلیاد داستان جنگ تروا (*Trojan War*) و روبرو شدن هیلن (*Helen*) همسر زیبای منلائوس (*Menelaus*) یکی از فرمانروایان یونان توسط پاریس (*Paris*) پسر پریام (*Priam*) [شاه تروا] است؛ و قسمت دوم یعنی اودیسه ماجراهایی است که اودیسه (*Odysseus*) یا الیس (*Ulysses*) قهرمان یونان، هنگام بازگشت از جنگ به منزل با آنها روبرو شد.

(باکتر تر اویک - تاریخ ادبیات جهان)

۸- گزینه ۳

مارکوس تولیوس سیسرو (*Marcus Tullius Cicero*) [۱۰۶ تا ۴۳ ق.م] خطیب معروف رومی پس از مرگ سقراط در این باره می‌گوید: «سقراط فلسفه را از آسمان به زمین آورد، فلسفه را به خانه‌ها و شهرها برد و فلسفه را وادار نمود تا به زندگی، اخلاقیات و خیر و شر بپردازد».

۹- گزینه ۲

آیسخولوس [آیسخیلوس] (*Aeschylus*) یا آشیل دومین تراژدی‌نویس یونان باستان پس از تِسپیس (*Thespis*) است که آثارش سبب تکامل زبان تراژدی در یونان باستان شد. هفت نمایشنامه تراژدی با نام‌های پارسیان، پرمته در زنجیر، هفت تن علیه تبای، آگاممنون، الاهگان انتقام و اورستیا از او به جامانده است. ورود بازیگر دوم به صحنه نمایش از ابداعات اصلی اوست. موضوع بسیاری از نمایش‌هایش، مبارزه خدایان با یکدیگر است. خدایان و انسان‌ها در این جدال‌ها، تسلیم اراده تقدیر هستند. سوفوکل (*Sophocles*) یا سوفوکل یکی دیگر از سه تراژدی‌نویس یونان باستان است. آثار او عبارتند از: آژاکس، آنتیگونه، زنان تراخیس، ادیپ شهریار، فیلوکتیس و ادیپ در کلنوس. مشهورترین تراژدی‌های سوفوکل در مورد شخصیت‌های ادیپ و آنتیگونه هستند. سوفوکل نمایشنامه نویسی را با ایجاد نقش سوم و کاهش نقش همسرایان تحت تأثیر قرار داد. او شخصیت‌های داستان خود را نسبت به نمایشنامه‌های آیسخولوس، در سطحی وسیع‌تر توسعه داد. آریستوفان (*Aristophanes*) از کمدی‌نویسان یونان باستان در سده پنجم ق.م به‌شمار می‌آید. برخی آثار او عبارتند از: [برها] [هجویه‌ای علیه سقراط]، [بزرگان] [بزرگ‌ترین و برجسته‌ترین اثر سیاسی]، [قورباغه‌ها] [نخستین نقد ادبی جهان]، [زنبورها]، و ... مهم‌ترین ویژگی آثار اولیه آریستوفان جنبه تند سیاسی و انتقادهای شدید از سیاستمداران است اما آثار واپسین او از لحن انتقادی نرم‌تری برخوردارند و جنبه‌های سیاسی آن‌ها کم‌رنگ‌تر است. آریستوفان در کمدی‌هایش با قلم طنز خود توانست بر ضد سیاستمداران عوام‌فریب و مستبدان دموکرات‌مآب قد علم کند.

(باکتر تر اویک - تاریخ ادبیات جهان)

۱۰- گزینه ۱

خسرو یکم [۵۰۱ تا ۵۷۹ م] معروف به خسرو انوشیروان دادگر، بیست و دومین شاهنشاه ساسانی بود. در اوایل پادشاهی او هفت تن از حکمای مشهور یونان به دلیل بد رفتاری ژوستی نین [یوستی‌نیانوس] (*Justinian/Iustinianus*)، امپراتور بیزانس [روم شرقی]، با آنان به دربار ایران پناهنده شدند. انوشیروان ایشان را به مهربانی پذیرفت و چون خواستند به وطن خود بازگردند، مخصوصاً شرط نمود که باید نسبت به حکما و فلاسفه بد رفتاری نشود.

(عباس قدیانی - فرهنگ و تمدن ایران در دوره ساسانی)

۱۱- گزینه ۳

به پاسخ پرسش «۱» مراجعه شود.

۱۲- گزینه ۲

رابینسون کروزوئه (*Robinson Crusoe*) یا رابینسون کروسو مشهورترین رمان دانیل دفو (*Daniel Defoe*) نویسنده انگلیسی سده هجدهم میلادی است. این رمان خودزندگینامه منحصر به فرد روحانی و خیالی است که دانیل دفو با آن توانست ملقب به پدر رمان انگلیسی شود. قهرمان داستان، زندگی مرفه خود در بریتانیا را برای مسافرت در دریاها رها می‌کند. پس از اینکه از یک کشتی شکستگی جان سالم به در می‌برد، سالها در یک جزیره به گذران زندگی می‌پردازد تا آنکه با نجات زندگی یک بومی وحشی، به همراه او جزیره را به مقصد بریتانیا ترک می‌کند. بسیاری از مورخان رابینسون کروزوئه را از پرخواننده‌ترین و بحث‌انگیزترین کتاب‌های عالم و سرآغاز رمان بورژوازی یا رمان مدرن می‌دانند. رساله حی بن یقظان رساله‌ای است از ادبیات عرب که توسط ابن طفیل در سده ۱۲ میلادی نگاشته شده است. ابن طفیل در این رساله نظریه لوح سفید را به‌عنوان یک آزمایش فکری در قالب داستانی با عنوان حی بن یقظان مطرح کرده است که در آن او شکل‌گیری ذهن یک کودک وحشی [کودکی که به دور از اجتماع در حیات وحش بزرگ شده است] از یک لوح سفید تا یک ذهن بالغ را در محیطی به دور از اجتماع و در یک جزیره دور افتاده و تنها از طریق تجربه، توضیح می‌دهد. عنوان این رساله از عنوان داستان دیگری با همین نام اثر ابن سینا گرفته شده است. هر چند که داستان نسخه ابن طفیل با نسخه ابن سینا متفاوت است. برخی معتقدند که دانیل دفو در نگارش داستان رابینسون کروزوئه از داستان ابن طفیل الهام گرفته است.

(باکتر تر اویک - تاریخ ادبیات جهان)

۱۳- گزینه ۴

مارتین لوتر (*Martin Luther*)، [۱۴۸۳ تا ۱۵۴۶م] کشیش متجدد و مترجم انجیل به زبان آلمانی و یک اصلاح طلب مذهبی بود. او یکی از تأثیرگذارترین شخصیت‌ها در تاریخ آیین مسیحیت و از پیشوایان نهضت اصلاحات پروتستانی موسوم به نهضت اصلاح دینی (*Reformation*) به‌شمار می‌رود. مارتین لوتر در سال ۱۵۱۷ میلادی، تحت تأثیر اندیشه‌های اراسموس (*Erasmus*) [فیلسوف هلندی قرن پانزدهم] و انسان‌گرایان، اعتراض‌نامه ۹۵ ماده‌ای خود را به سردر کلیسای خود آویخت و در آن عمل پاپ در فروش بهشت و بخشش گناهان محکوم کرد. لوتر پایه مذهب جدید را بر خواست و تقدیر الهی گذاشت و مریدان خود را از هر گونه تلاش برای دگرگون کردن سرنوشت خویش بر حذر داشت. مارتین لوتر در اواخر عمر به شدت یهود ستیز شد و در نوشته‌های خود توصیه کرد که خانه‌ها و کلیسه‌های یهودیان باید نابود و سوزانده شود، اموال آنان ضبط و آزادیشان سلب گردد.

۱۴- گزینه ۱

رمانتیسم [فرانسوی] (*Romantisme*) یا ژمانتیسیسم اُمانتیسیزم [انگلیسی] (*Romanticism*) جنبشی هنری و ادبی بود که در اواخر سده هجدهم و اوایل سده نوزدهم میلادی ابتدا در ادبیات و سپس هنرهای تجسمی رواج یافت. رمانتیسم ابتدا در انگلستان و سپس آلمان، فرانسه و سراسر اروپا گسترش پیدا کرد. هر چند شاعران و نویسندگان مکتب رمانتیسم در انگلستان، از گرایش‌های خود نسبت به این مکتب آگاهی نداشتند و اصطلاح رمانتیسم را در مورد آثار خود به کار نمی‌بردند، اما منتقدان آلمانی، فاصله سال‌های ۱۷۹۸ تا ۱۸۷۰ میلادی در تاریخ ادبیات انگلیس را دوران رمانتیک می‌نامند و آن را زاده اوضاع و احوال مشکلات اقتصادی و نتیجه جنگ‌های ناپلئون [۱۷۹۸ تا ۱۸۷۰] و بروز انقلاب صنعتی می‌دانند؛ گئورگ ویلهلم فریدریش هگل (*Georg Wilhelm Friedrich Hegel*) [۱۷۷۰ تا ۱۸۳۱] فیلسوف آلمانی سده هجدهم و نوزدهم و از پدیدآورندگان ایده آلیسم آلمانی، آغاز رمانتیسم را از ویلیام شکسپیر (*William Shakespeare*) [۱۵۶۴ تا ۱۶۱۶] می‌داند؛ ویلیام بلیک (*William Blake*) [۱۷۵۷ تا ۱۸۲۷]، ویلیام وُردزُورث (*William Wordsworth*) [۱۷۷۰ تا ۱۸۵۰]، ساموئل تیلور کولریج (*Samuel Taylor Coleridge*) [۱۷۷۲ تا ۱۸۳۴]، پرسبی بیش شلی (*Percy Bysshe Shelley*) [۱۷۹۲ تا ۱۸۲۲]، لرد بایرون (*Lord Byron*) [۱۷۸۸ تا ۱۸۲۴]، و جان کیثس (*John Keats*) [۱۷۹۵ تا ۱۸۲۱] شاعران اصلی رمانتیسم انگلستان و سر والتر اسکات (*Sir Walter Scott*) [۱۷۷۱ تا ۱۸۳۲] و جین آستن (*Jane Austen*) [۱۷۷۵ تا ۱۸۱۷] نویسندگان رمانتیک انگلستان به‌شمار می‌آیند. پس از انگلستان رمانتیسم در آلمان نفوذ کرد. پیش درآمد رمانتیسم آلمان نهضت توفان و طغیان [اشتورم اوند درانگ] (*Sturm und Drang*) بود. کارل ویلهلم فریدریش فون شگل (*Karl Wilhelm Friedrich von Schlegel*) [۱۷۷۲ تا ۱۸۲۹] معروف به فریدریش شگل و آگوست ویلهلم شگل (*August Wilhelm Schlegel*) [۱۷۶۷ تا ۱۸۴۵] بنیانگذاران مکتب ادبی رمانتیسم آلمان به‌شمار می‌آیند. یوهان ولفگانگ فون گوته (*Johann Wolfgang von Goethe*) [۱۷۴۹ تا ۱۸۳۲] و یوهان کریستوف فریدریش فون شیلر (*Johann Christoph Friedrich von Schiller*) [۱۷۵۹ تا ۱۸۰۵] در دوران جوانی خود، گئورگ فیلیپ فریدریش فون هاردنبرگ (*Georg Philipp Friedrich Freiherr von Hardenberg*) [۱۷۷۲ تا ۱۸۰۱] با نام مستعار نوالیس (*Novalis*) و کریستین یوهان هاینریش هاینه (*Christian Johann Heinrich Heine*) [۱۷۹۷ تا ۱۸۵۶] از دیگر شاعران رمانتیسم آلمان به‌شمار می‌آیند. رمانتیسم در فرانسه به دلیل ریشه داشتن کلاسیسیسم در آن دیرتر از سایر کشورها امکان بروز یافت؛ اما به‌طور کلی رمانتیسم در فرانسه با الهام از آرای ژان ژاک روسو (*Jean-Jacques Rousseau*) [۱۷۱۲ تا ۱۷۷۸]، دگرگونی‌های اجتماعی، و انقلاب‌های زمان [آمریکا و فرانسه] به منزله واکنشی در برابر ارزش‌های سده هجدهم میلادی شکل گرفت. فرانسوا ژنه دو شاتوبریان (*François-René de Chateaubriand*) [۱۷۶۸ تا ۱۸۴۸] با نیوغ مسیحیت (*The Genius of Christianity*) [۱۸۰۲] بنیانگذار رمانتیسم فرانسه است؛ و ویکتور ماری هوگو (*Victor-Marie Hugo*) [۱۸۰۲ تا ۱۸۸۵] ملقب به پیشوای رمانتیسم ادبی فرانسه است. آلفونس دو لامارتین (*Alphonse de Lamartine*) [۱۷۹۰ تا ۱۸۶۹]، آمانتین اُر لوسیل دوپن (*Amantine Aurore Lucile Dupin*) معروف به ژرژ ساند (*George Sand*) [صادر کننده دستور رمانتیسم با جمله ما نسل بدبختی هستیم. از این رو مجبوریم که با دروغ‌های هنر، خودمان را از واقعیت‌های زندگی دور نگاهداریم]، و مادام دو استال (*Madame de Staël*) [۱۷۶۶ تا ۱۸۱۷] ملقب به مونتسکیوی نقد ادبی از دیگر نمایندگان رمانتیسم ادبی فرانسه هستند؛ و در نهایت نمایندگان رمانتیسم روسیه: الکساندر سرگیویچ پوشکین (*Alexander Sergeyevich Pushkin*) [۱۷۹۹ تا ۱۸۳۷] و میخائیل یوریویچ لرمانتف (*Mikhail Yuryevich Lermontov*) [۱۸۱۴ تا ۱۸۴۱]. به‌طور کلی رمانتیسم مشربی معنایی و درون‌گراست و زائیده تمدن صنعتی و پیشرفته طبقه متوسط سده ۱۹ میلادی است که به رؤیا و اندیشه خود بیش از هر انگیزه طبیعی و غیر طبیعی دیگر اهمیت می‌دهد و آن چه نوشته می‌شود جلوه‌هایی از جهان ناشناخته اندیشه و پندار است. نویسندگان این مکتب توده را آن گونه که بودند تصور نمی‌کردند بلکه آن گونه که می‌خواستند باشند تجسم می‌ساختند؛ بنابراین رمانتیسم در برابر رئالیسم قرار می‌گیرد. هنرمند رمانتیک توده را دشمن می‌داند و چون از زندگی در اجتماع خویش گریزان است به دامان خیال و اندیشه‌های خویش پناه می‌برد و به دوران‌های باستان، سده‌های میانه، روزگار کودکی و سرزمین آرزوها و تنهایی باز می‌گردد. اصول مکتب ادبی رمانتیسم عبارتند از: ۱. آزادی، ۲. شخصیت، ۳. هیجان و احساسات، ۴. گریز و سیاحت [سفر جغرافیایی، سفر تاریخی]، ۵. کشف و شهود، و ۶. افسون سخن. مضمون‌های شاخص هنر رمانتیک

پرسش‌های فرهنگ، هنر و ادبیات ایران و جهان سراسری سال ۱۳۹۷

کارگردانی، سینما، تولید سیما، ادبیات نمایشی، بازیگری، تهیه‌کنندگی، رادیو، کد ۱۳۵۷

- ۱- کدام هنرمند انتزاعی، برای نخستین بار در قرن بیستم سنت نقاشی اروپایی را کنار گذاشت؟
 (۱) اندی وارهل (۲) جکسون پولاک (۳) دیوید هاکی (۴) مارک روتکو
- ۲- سینی نقره‌ای آلپ ارسلان مربوط به دوره سلجوقی (سال ۴۵۹ ه.ق)، اثر کدام هنرمند است؟
 (۱) محمد هراتی (۲) مسعود بن احمد (۳) حسن کاشی (۴) الریحان موسلی
- ۳- کدام مورد، بیانگر پرمناقصه‌ترین جنبش هنری در فاصله دو جنگ جهانی است که هنجارگریزی، خروش و پرخاشگری‌های شخصی از جمله ویژگی‌های آن بود و می‌خواست با غلبه بر سلطه عقل، نیروهای خلاق و ضمیر ناخودآگاه را آزاد کند؟
 (۱) دادائیسیم (۲) سوررئالیسم (۳) سوپره‌ماتیسیم (۴) کوبیسم
- ۴- کدام مورد در روایت شاهنامه، دیوی زرد رنگ است که رستم با دانستن این که او همه کارها را وارونه می‌کند. از چنک او رهایی یافت این دیو در تصویرگری شاهنامه به شکل گور خر تصویر شده است؟
 (۱) دیو سپید (۲) جهی (۳) اکوان دیو (۴) اولاد
- ۵- چه کسی، در سال ۱۸۹۵ برای اولین بار عکس‌های متحرکی را روی پرده سفید انداخت؟
 (۱) لومیر (۲) جهی (۳) بل (۴) ادیسون
- ۶- کتاب معروف «یادگار زریران» به کدام زبان نوشته شده و ساختار کتاب چیست؟
 (۱) پارسی به منظوم (۲) پهلوی - منثور (۳) عربی - داستانی (۴) فارسی - داستانی
- ۷- در کاوش‌های کدام بنا، نمونه نقاشی‌های دیواری دوره عباسیان به دست آمده است؟
 (۱) کاخ المشتی (۲) کاخ بلکوارا (۳) کاخ اخیضر (۴) کاخ جوسق الخاقانی
- ۸- کدام اثر، به طور کامل با آجر تزیین شده است؟
 (۱) گنبد میرزا رفیعا (۲) مقبره فیض کاشانی (۳) گنبد کبود مراغه (۴) آرامگاه اسماعیل سامانی
- ۹- مکتب هند و ایرانی توسط چه کسانی بنیان گذاشته شد؟
 (۱) عبد الصمد - آقا رضا (۲) میرسیدعلی - عبد الصمد (۳) سلطان محمد - آقا رضا (۴) میرمصور - میرزا علی تبریزی
- ۱۰- در کدام تراژدی سوفکل، تضاد انسان و غیر انسان آشکارا، تند و تیز است؟
 (۱) آژاکس (۲) الکترا (۳) آنتیگونه (۴) ادیپ در کولونوس
- ۱۱- نخستین شاعری که متوجه اهمیت ردیف در زبان فارسی شده است. کیست؟
 (۱) فردوسی طوسی (۲) رودکی (۳) انوری ابیوردی (۴) امیرخسرو دهلوی
- ۱۲- نهضت هنری نئوکلاسیک فرانسه، بیش از همه در آثار کدام نقاش نمود پیدا کرد؟
 (۱) فرانسیسکو گویا (۲) ژاک لویی داوید (۳) تولوز لوترک (۴) لوژن دلاکروا
- ۱۳- در تاریخ ابن خلدون، علوم عقلی شامل کدام دانش‌ها می‌شود؟
 (۱) منطق، علوم طبیعی، الهیات، مقادیر (۲) علوم طبیعی، الهیات، رجال، بیان (۳) علوم طبیعی، الهیات، مقادیر، کلام (۴) منطق، فقه، کلام، نحو
- ۱۴- کدام مفهوم، بیان‌کننده فیلم گاو است؟
 (۱) بیگانه‌گرایی (۲) بیگانه‌ستیزی (۳) از خود بیگانگی (۴) انسان‌گرایی
- ۱۵- کمال‌الملک در سفر اروپا. با کدام چهره پرداز فرانسوی ملاقات کرد؟
 (۱) اوژن دلاکروا (۲) تتودور ژریکو (۳) ژرژ دولاتور (۴) هانری فانتن لاتور
- ۱۶- کدام مورد. به عنوان «دانشنامه مزدیسنی» شناخته می‌شود؟
 (۱) بندهش (۲) جاویدان خرد (۳) دینکرد (۴) ویسپرد

- ۱۷- خواجه غیاث. در کدام دوره تاریخی و در چه عرصه‌ای فعال بود؟
 (۱) قلمزنی، صفوی (۲) نساجی سنتی، صفوی (۳) خطاطی و خوشنویسی، تیموری (۴) سفالگری و کاشی‌سازی، تیموری
- ۱۸- کدام کتاب، از روی نقل‌ها و روایات یک نقال به نام «صدقه بن ابی القاسم شیرازی» جمع آوری شده است؟
 (۱) ویس و رامین (۲) لیلی و مجنون (۳) سمک عیار (۴) ورقه و گلشاه
- ۱۹- کدام جمله. بیان‌کننده مفهوم افریز (Frieze) است؟
 (۱) محل کتیبه‌های زیر طاق اصلی بنا است. (۲) حاشیه گرداگرد ازاره بنا که تزئین می‌شد.
 (۳) زنجیره‌هایی از نقوش که گرداگرد طاق نماها دور می‌زند. (۴) حاشیه سراسری زیر قرنیز که جایگاه کتیبه نویسی بوده است.
- ۲۰- «سرگذشت کندوها» اثر جلال آل احمد، بیانگر کدام واقعه تاریخی است؟
 (۱) کودتای ۱۳۳۲ (۲) کودتای سوم اسفند (۳) انقلاب سفید (۴) انقلاب مشروطه
- ۲۱- گنبد و پنجره‌های کلیسای جامع فلورانس، به ترتیب معرف کدام یک از سبک‌های معماری هستند؟
 (۱) باروک و رنسانس (۲) رنسانس و باروک (۳) رنسانس و گوتیک (۴) رمانسک و رنسانس
- ۲۲- کدام هنرمند. با اقدام به بازنمایی شخصیت‌های تاریخی مثل ابوعلی سینا، فردوسی و خیام تصور انسان امروز از چهره آن افراد را جهت بخشیده است؟
 (۱) ابوالحسن غفاری (۲) ابوالحسن صدیقی (۳) علی اکبر صنعتی (۴) محمد غفاری
- ۲۳- اثر «تلویزیون به عنوان شومینه»، حاصل کار کدام هنرمند است؟
 (۱) ایو کلاین (۲) جان لیستم (۳) نام جون پاپک (۴) یان دیس
- ۲۴- «راه آب‌نامه»، اثر کدام نویسنده معاصر ایرانی است؟
 (۱) محمدعلی جمالزاده (۲) صادق چوبک (۳) صادق هدایت (۴) بزرگ علوی
- ۲۵- موضوع فیلم کدام فیلمساز آسیایی، رمان «ابله» اثر داستایفسکی است؟
 (۱) ساتیاجیت رای (۲) ژانگ ییمو (۳) داربوش مهرجویی (۴) آکیرا کوروساوا
- ۲۶- کدام نوع رمان، نوعی زندگی‌امریکایی را ترسیم می‌کند که آکنده از کسالت زندگی شهری، بزهکاری بدون پشیمانی و در هم شکستن ارزش‌های سنتی است؟
 (۱) نو (۲) سیاه (۳) ناتورالیستی (۴) اجتماعی
- ۲۷- در کدام دوره، میمسیس به معنای تقلید از آثار کلاسیک و بزرگ شمرده شد؟
 (۱) ایونی (۲) آرکائیک (۳) هلنی (۴) هندسی
- ۲۸- «یکی در باره وقایعی سخن می‌گوید که در واقع روی داده است و دیگری سخنش در باب وقایعی است که ممکن است رخ دهد»، این سخن ارسطو در باب چه کسانی است؟
 (۱) فیلسوف - مورخ (۲) مورخ - وقایع نگار (۳) شاعر - فیلسوف (۴) مورخ - شاعر
- ۲۹- «جی جی ویجی»، به چه معناست؟
 (۱) عروسک خیمه شب بازی در اصفهان (۲) عروسک خیمه شب بازی در شیراز
 (۳) عروسک خیمه شب بازی در رشت (۴) عروسک خیمه شب بازی در تبریز
- ۳۰- کدام مفهوم، بیان‌کننده نمایشنامه «چوب به دست‌های ورزیل» است؟
 (۱) ضد امپریالیستی (۲) ضد سوسیالیستی (۳) ضد ناسیونالیستی (۴) ضد فاشیسم

پاسخ‌نامه فرهنگ، هنر و ادبیات ایران و جهان سراسری سال ۱۳۹۷

کارگردانی، سینما، تولید سیما، ادبیات نمایشی، بازیگری، تهیه‌کنندگی، رادیو، کد ۱۳۵۷

۱- گزینه ۲

هیجان‌نمایی انتزاعی یا اکسپرسیونیسم انتزاعی (*Abstract Expressionism*) نام جنبشی هنری است که در دهه ۱۹۳۰ میلادی در نیویورک مطرح شد و تا اواخر دهه ۱۹۵۰ میلادی به جنبشی فراگیر تبدیل شد. این سبک موجب پیشتازی نیویورک از پاریس به‌عنوان مرکز هنر جهانی شد و از این جهت به مکتب نیویورک نیز معروف است. این گرایش اساساً متأثر از ایده‌های مأخوذ از اکسپرسیونیسم (*Expressionism*) و سوررئالیسم (*Surrealism*) بود که اکثر پیشروان آن طی سال‌های جنگ جهانی به آمریکا مهاجرت کردند. در این طرز بیان تلاش می‌شود تا شکل و فضا از قید بازنمایی عینی و سنتی رها شود. آرشیل گورکی (*Arshile Gorky*) [۱۹۰۴ تا ۱۹۴۸] از پیشگامان این سبک به‌شمار می‌آید. هنرمندان اکسپرسیونیسم انتزاعی بیش از آنکه در سبک باهم شباهت داشته باشند، در نگرش و دیدگاه دارای وجه اشتراکند: همه می‌خواهند قیود و تکنیک‌های سنتی و دستوری را زیر پا بگذرانند و ضوابط دیرینه زیبایی‌شناختی را لغو کنند. به‌طور کلی اکسپرسیونیسم انتزاعی بر دو گونه است: نخستین گونه در کارهای جکسن پولاک (*Jackson Pollock*) [۱۹۱۲ تا ۱۹۵۶]، فرانز کلاین (*Franz Kline*) [۱۹۱۰ تا ۱۹۶۰]، و ویلم دِ کوئینگ (*Willem de Kooning*) [۱۹۰۴ تا ۱۹۹۷] تجلی یافت که ذاتاً پُر تحرک و رفتارگرا هستند و از این جهت به نقاشی کُنشی [اطواری] (*Action painting*) معروف است؛ هنر جکسون پولاک را عمده‌تأ نخستین گام در جهت استقلال هنر آمریکایی از تأثیرات اروپایی دانسته‌اند. گونه دوم به نقاشی میدان رنگ (*Color Field*) معروف است و هنرمند شاخص آن مارک روتکو (*Mark Rothko*) [۱۹۰۳ تا ۱۹۷۰] است. این گونه از نقاشی اکسپرسیونیسم انتزاعی به‌طور خالص‌تری انتزاعی، ساده و عاری از تحرک است. تاشیسم (*Tachisme*) به معنای لکه اندازی معادل اروپایی اکسپرسیونیسم انتزاعی فرانسوی است [دهه‌های ۱۹۴۰ و ۱۹۵۰]. اصطلاحاتی چون آرت انفُرمال (*Art Informel*)، اینفرمالیسم (*Informalism*) و هیجانگری تغزلی [لیریکال اَبسْتِرکْشن] (*Lyrical abstraction*) نیز در توصیف سبک تاشیسم به‌کار می‌روند. ژرژ ماتیهو (*Georges Mathieu*) [۱۹۲۱ تا ۲۰۱۲]، هانس هارتونگ (*Hans Hartung*) [۱۹۰۴ تا ۱۹۸۹] و ... از نقاشان تاشیسم به‌شمار می‌آیند. (آرناسون - تاریخ هنر مدرن؛ نوربرت لیتنن - هنر مدرن)

۲- گزینه ۳

سینی آلب ارسلان [دومین پادشاه سلجوقی] محفوظ در موزه هنرهای زیبای بُستن در آمریکا بهترین نمونه صنعت فلزسازی عصر سلجوقی و بزرگ‌ترین ظرف نقره‌ای آن دوره به‌شمار می‌آید. این سینی مدور از جنس نقره و دارای کتیبه‌ای به خط کوفی است که حسن کاشانی [حسن کاشی] آن را به سفارش ملکه برای هدیه به سلطان آلب ارسلان ساخته است [۴۵۹ ه.ق]. (محمدتقی احسانی - هفت هزار سال هنر فلزکاری در ایران)

۳- گزینه ۲

فراواقع‌گرایی [سوررئالیسم] (*Surrealism*) جنبشی هنری و ادبی بود که قصد داشت عالم رؤیا و ضمیر ناآگاه انسانی را کشف کند و از طریق هنرهایی چون ادبیات و سینما به تصویر کشد. سوررئالیسم با بیانیه آندره برتون (*André Breton*) [۱۸۹۶ تا ۱۹۶۶] شاعر و نویسنده فرانسوی در فرانسه و شهر پاریس شکل گرفت [۱۹۲۴]. برتون دو بیانیه دیگر نیز در سال‌های ۱۹۳۰ و ۱۹۴۲ منتشر ساخت. لویی آراگون (*Louis Aragon*) [۱۸۹۷ تا ۱۹۸۲] و پل الوار (*Paul Éluard*) با نام اصلی اوژن - امیل - پل گرندل (*Eugène-Émile-Paul Grindel*) نویسنده فرانسوی [۱۸۹۵ تا ۱۹۵۲] نیز از رهبران جنبش ادبی سوررئالیسم به‌شمار می‌آیند. جنبش سوررئالیسم عصبانی بر ضد تمام قواعد و قوانین موجود در عرصه اجتماع، مذهب، هنر و ادبیات بود و توانست ظرف مدت کوتاهی به دیگر نقاط اروپا و آمریکای شمالی و جنوبی نیز راه یابد. سوررئالیسم جنبشی چندساحتی بود که قصد داشت با غلبه بر سلطه عقل، نیروهای خلاق ضمیر ناآگاه را آزاد سازد. برخی از غایات این گروه از دادانیسم مایه می‌گرفت. هنجارگریزی، خروش و پرخاشگری‌های شخصی از جمله ویژگی‌های این گروه بود. بسیاری از سوررئالیست‌ها به نظریه‌های فروید درباره ضمیر ناآگاه و رابطه آن با رؤیاهای انسانی روی کردند، ولی هر یک به شیوه‌های بسیار متفاوتی به تجسم این نظریه‌ها پرداختند. سوررئالیسم به پرمناقشه‌ترین جنبش هنری بین دو جنگ جهانی تبدیل شد و تکنیک‌ها و روش‌های آن بر بسیاری از هنرمندان کشورهای مختلف تأثیر گذارد و از جمله منابع عمده جنبش اکسپرسیونیسم انتزاعی در آمریکا بود. سالوادور دالی (*Salvador Dalí*) [۱۹۰۴ - ۱۹۸۹م] نقاش اسپانیایی، ماکس ارنست (*Max Ernst*) [۱۸۹۱ - ۱۹۷۶م] نقاش آلمانی، ژنه ماگريت [مگريت] (*René Magritte*) [۱۸۹۸ تا ۱۹۶۷م] نقاش بلژیکی و خوان میرو (*Joan Miró*) [۱۸۹۳ - ۱۹۸۳م] نقاش اسپانیایی و آندره ماسون (*Andre Masson*) [۱۸۹۶ تا ۱۹۸۷] هنرمند فرانسوی از سوررئالیست‌های مشهور جهان به‌شمار می‌آیند. (نوربرت لیتنن - هنر مدرن)

۴- گزینه ۳

به روایت شاهنامه فردوسی آگوان، نام دیو عظیم‌الجثه زرد رنگ با خطوطی سیاه وصف شده است که به صورت گورخری وحشی به گله‌های اسب کاووس [دومین پادشاه کیانی] آسیب می‌رساند. بر این اساس کاووس از رستم کمک خواست. اما هر گاه رستم سوار بر اسب بر او می‌تاخت گورخر ناپدید می‌شد. با

خوابیدن رستم خسته در کنار چشمه دیو به او حمله کرد. رستم چشم که می‌دانست که کار دیو بر عکس است همین که به رستم گفت او را به دریا اندازد یا به کوه، رستم کوه را انتخاب کرد و به دریا افتاد و خود را به ساحل رساند و با ضربات گرز او را هلاک کرد.

(محمدجعفر یاحقی، فرهنگ اساطیر و داستان‌واره‌ها در ادبیات فارسی؛ رویین پاکباز - دایرةالمعارف هنر)

۵- گزینه ۴

توماس ادیسون (Thomas Edison) در سال ۱۸۸۸ میلادی تصمیم گرفت دستگاه‌هایی برای تولید و نمایش عکس‌های متحرک بسازد. البته بیشتر کار توسط دستیار او ویلیام کندی دیکسون (William Dickson Kennedy) (۱۸۶۰ - ۱۹۳۵) انجام شد. این دستگاه کینتوسکوپ (Kinetoscope) نامیده شد. ادیسون و دیکسون برای اینکه بتوانند از دستگاهی که اختراع کرده بودند استفاده تجاری بکنند، هر یک از فیلم‌های ادیسون چیزی حدود بیست ثانیه طول می‌کشید. بیشتر این فیلم‌ها گوشه‌هایی از هنرنمایی‌های چهره‌های معروف نمایش‌های وودویل [گونه‌ای برنامه نمایشی سرگرم کننده و تفریحی] (Vaudeville) و قهرمانان ورزشی بودند. رقصندگان و آکروبات‌ها هم در این فیلم‌ها برنامه اجرا می‌کردند. سرانجام در ۱۴ آوریل ۱۸۹۵ میلادی نخستین غرفه کینتوسکوپ در نیویورک گشوده شد.

(دیوید بور دول و کریستین نامسون - تاریخ سینما)##

۶- گزینه ۱

یادگار زریر [زریران] رساله‌ای حماسی، تاریخی و دینی که در حدود سده ششم میلادی به زبان پهلوی تألیف شده است. گویا اصل آن به زبان پارسی و ظاهراً نثر توأم با نظم بوده، اما صورت کنونی آن منثور و به زبان پهلوی است.

(احمد تفضلی - تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام)

۷- گزینه ۴

جوسق الخاقانی، در شمال شهر سامرا و مربوط به دوره معتصم عباسی است. جوسق به معنای کاخ است و چون ساخت آن به فتح بن خاقان وزیر مئوکل عباسی، نسبت داده شده به جوسق الخاقانی معروف است. همچنین چون معتصم عباسی در این کاخ مردم را به حضور می‌پذیرفت، آن را دارالعامه نیز نامیده‌اند. نام‌های دیگر این کاخ عبارتند از: دارالخلافة، دارالسلطان، دارالمعتصم و قصر المعتصم. این کاخ دارای تزیینات گچبری و نقاشی‌های دیواری است. در این نقاشیها موضوعات تزیینی نظیر شاخ و برگ با پیکره زنان نشسته، خنیاگران، صحنه‌های شکار، و گرفت و گیر جانوران به تصویر کشیده شده است. در بعضی از آنها صحنه ضیافت خلفا که در آنها تصاویر خنیاگران، رقاصان و ساقیان با جامه‌های زربفت و نیمه‌عریان آمده است نیز نقش خورده است. سبک نقاشیهای دیواری کاخهای سامرا، سبکی سنگین با خطوط کناره نمای سیاه و رنگهای تند و شدید است. در آنها از منظره نگاری اثری دیده نمی‌شود. منشأ سبک نقاشی‌های جوسق الخاقانی ترکیبی از هنر ساسانی و فرهنگ هلنی است.

(یعقوب آژند - تاریخ نگارگری - جلد اول)

۸- گزینه ۴

آرامگاه امیراسماعیل سامانی در بخارا از قدیمی‌ترین مقابر تاریخ‌دار در دوره سامانی به‌شمار می‌آید. این تک بنا سرشار از آجرهای متنوع به شیوه حصیر بافت است. سبک این بنا و گنبد آن شباهت زیادی به آتشکده‌های ساسانی دارد. بر این اساس یادآور معماری دوره ساسانی است. این آرامگاه چهار در ورودی دارد که روی آن‌ها چهار طاق هلالی قرار گرفته است. سادگی این بنای بسیار کوچک و تزیینات داخلی و خارجی آن سبب شده است تا در زمره شاهکارهای معماری صدر اسلام قرار بگیرد.

(محمدکریم پیرنیا - سبک شناسی معماری ایرانی)

۹- گزینه ۲

سلسله گورکانیان هند [تیموریان هند؛ بائریان؛ مغولان هند] بر بخش بزرگی از شبه‌قاره هند فرمانروایی کردند [۹۳۲ تا ۱۲۷۴ ه.ق/ ۱۵۲۶ تا ۱۸۵۷ م]. بنیانگذار این سلسله ظهیرالدین محمد بائر [سلطنت ۹۳۲ - ۹۳۶ ه.ق] نام داشت که دولت تیموریان را در هند تأسیس کرد. با به سلطنت رسیدن همایون شاه [دو مرحله ۹۳۷ - ۹۴۷ ه.ق و ۹۶۲ - ۹۶۳ ه.ق] قوام اولیه این امپراتوری تنزل پیدا کرد و سبب ضعف نظام سیاسی، فرهنگی و هنری آن شد. بر این اساس همایون شاه پناهنده ایران دوره صفوی شد و به دربار شاه تهماسب اول در تبریز راه یافت. او در این دوران با نگارگران مکتب دوم تبریز و مصوران شاهنامه تهماسبی از جمله میر مصور و پسرش میر سید علی، عبدالصمد شیرازی [شیرین قلم]، و دوست محمد [دوست دیوانه] و درویش محمد آشنا شد. هنگام بازگشت همایون به هند این هنرمندان توسط او ابتدا به کابل و سپس به دهلی راه یافتند و مکتب نگارگری هند و ایرانی را در آنجا بنیانگذاری کردند [نیمه دوم سده ۱۰ ه.ق]. احتمالاً میر سید علی به سفارش همایون شاه ریاست تهیه و تدارک نسخه سترگ حمزه نامه را بر عهده گرفت و از همایون شاه لقب نادرالملک گرفت. این نسخه ۲۴۰۰ نگاره بزرگ داشت و پایه و مبنایی برای تحول نقاشی مغولان اعظم هند شد. با به سلطنت رسیدن اکبر شاه [۹۶۳ - ۱۰۱۳ ه.ق] سبک نقاشی گورکانی نخست ملهم از مکتب تبریز دوره صفوی بود، اما پس از چندی تحت تأثیر نقاشی هند و اروپایی دگرگون شد. نگارخانه سلطنتی اکبرشاه مدتی زیر نظر میر سید علی و عبدالصمد شیرازی اداره می‌شد. از نسخه‌های معروف نگارخانه سلطنتی اکبر شاه می‌توان به اکبرنامه [تألیف ابوالفضل غلامی] در شرح وقایع سلطنت اکبرشاه، حمزه نامه که ماجراهای امیرحمزه، عموی پیامبر اسلام را در بر می‌گیرد، و حاوی ۱۴۰۰ تصویر بزرگ اندازه چسبانده شده روی پارچه است [صفحات متن و تصویر این کتاب در چند جعبه قرار گرفته و هر جعبه در درون کیفی بزرگ محفوظ شده بود]، رزم‌نامه [ترجمه فارسی حماسه بزرگ مهابهاراتا]، تاریخ خاندان تیموری، داراب‌نامه، بائران‌نامه، خمسه نظامی، طوطی نامه و گلستان سعدی اشاره کرد. در تصاویر تمامی

این کتاب‌ها، اصول هنر کلاسیک غرب [بعد نمایی، سایه پردازی و حجم نمایی، پرداختن به جزئیات و زنده بودن حرکات] رسوخ کرده بود. از نقاشان هندی دوره اکبرشاه می‌توان به بساؤن [۹۸۰ - ۱۰۲۴ ه.ق.] و پسرش منوهر [۹۹۰ - ۱۰۳۰ ه.ق.]، ناژها [۹۸۸ - ۱۰۵۰ ه.ق.]، مسکینه [۹۸۸ - ۱۰۰۹ ه.ق.]، دولت، فرخ‌بیگ مصور [۹۵۴ - ۱۰۲۴ ه.ق.] برادر سیاوش بیگ [نقاش گرجستانی دوران شاه تهماسب اول، شاه اسماعیل دوم و شاه عباس اول]، گوروژدهن [اواخر سده دهم تا اواسط یازدهم ه.ق.] و ... اشاره کرد. به‌طور کلی نقاشی گورکانی تحت حمایت همایون شاه در اواسط سده شانزدهم میلادی یا سده دهم ه.ق پایه‌گذاری شد و در زمان پسرش اکبر شاه گسترش یافت و تا زمان محمدشاه گورکانی در نیمه نخست سده هجدهم میلادی یا سده دوازدهم ه.ق ادامه یافت. در کارگاه وابسته به دربار گورکانی شیوه‌ای التقاطی متشکل از عناصر ایرانی، هندی و اروپایی مشاهده می‌شود. سایر پادشاهان معروف تیموریان هند عبارت بودند از: جهانگیر [سلیم] شاه [۱۰۱۳ - ۱۰۳۶ ه.ق.]، شاه جهان [خرم] [۱۰۳۶ - ۱۰۶۸ ق.م.] و اورنگ زیب [۱۰۶۸ - ۱۱۱۸ ه.ق.] و ... بودند.

(رویین پاکباز - دایرة المعارف هنر و نقاشی ایرانی از دیرباز تا امروز؛ آرتور اپهام پوپ - سیر و صور نقاشی ایران)

۱۰- گزینه ۱

سوفوکلس (*Sophocles*) از تراژدی‌نویسان یونانی سده پنجم قبل از میلاد به‌شمار می‌آید. کشمکش انسان‌ها با تقدیر اصلی‌ترین درون‌مایه آثار او به‌شمار می‌آید. از مهم‌ترین ابداعات سوفوکل در نمایش ورود بازیگر سوم به صحنه نتاثر است. شخصیت‌های نمایش‌نامه‌های او پیچیده‌اند، اما از نظر روان‌شناسی انگیزه‌های روشن دارند. آنان پس از تحمل رنج‌ها و خودشناسی در می‌یابند که در پس حوادث، قوانینی فراتر از قوانین انسانی حاکم است. از نمایش‌نامه‌های او می‌توان به زنان تراخیس (*The Trachiniae*)، آنتیگونه (*Antigone*)، ادیپ شهریار (*Oedipus the King*)، ادیپ در کولونوس (*Oedipus at Colonus*)، فیلوکتس (*Philoctetes*)، الکترا (*Electra*) و آژاکس (*Ajax*) اشاره کرد. زمینه تراژدی آژاکس سقوط مردی در نتیجه کبر و گستاخی است، و تضاد انسان و غیرانسان در آن آشکارا، تند و تیز است.

۱۱- گزینه ۴

امیر خسرو دهلوی (۶۵۱ - ۷۲۵ ه.ق.) ملقب به طوطی هند از شاعران پارسی‌گوی هند در سده هفتم ه.ق به‌شمار می‌آید [با امیر حسن دهلوی ملقب به سعدی هندوستان اشتباه نشود]. او از شاعران متصوف و معنی‌آفرین بود و در نقد و سخن‌سنجی مقامی شاخص داشت. دیباچه کتاب غرةالکمال او به نوعی از آثار نقد ادبی به‌شمار می‌آید. امیر خسرو دهلوی در دیباچه این کتاب شعر فارسی را بر عربی ترجیح نهاد و یکی از دلایل آن را فقدان ردیف در شعر عربی عنوان می‌کند؛ و نخستین شاعری است که توانست متوجه اهمیت ردیف در زبان فارسی بشود. امیر خسرو از سعدی در غزل، از نظامی در مثنوی، از سنایی و خاقانی در حکم و مواظ، و از رضی‌الدین نیشابوری و کمال‌الدین اسماعیل معروف به خلاق المعانی در قصیده پیروی کرده است. آثار او عبارتند از: ۱. کلیات: تحفة الصغر، وسط الحیات، غرةالکمال، بقیة نقیة، و نهاییة الکمال؛ ۲. منظومه‌ها: قران السعدین، تاج الفتوح، مفتاح الفتوح یا فتحنامه یا فتوحنامه یا فتح الفتوح، خمسه که به تقلید از خمسه نظامی گنجوی نگاشته شده است و شامل مطلع الانوار، بر وزن و شیوه مخزن‌الأسرار، خسرو و شیرین، مجنون و لیلی، و آیینة سکندری [اسکندری]: بر وزن و شیوه اسکندرنامه، و هشت بهشت: به تقلید از هفت پیکر است، نه سپهر، و تعلق نامه؛ ۳. نثرها: اعجاز خسروی [رسایل الاعجاز]، افضل الفوائد، و جواهر خسروی.

(سیروس شمیسا - سبک شناسی شعر)

۱۲- گزینه ۲

ژاک لوئی داوید (*Jacques-Louis David*) [۱۷۴۸ تا ۱۸۲۵] و ژان آگوست دومینیک انگر (*Jean Auguste Dominique Ingres*) [۱۷۸۰ تا ۱۸۶۷ م] نمایندگان اصلی نئوکلاسیسیسم (*Neoclassicism*) در نقاشی به‌شمار می‌آیند. داوید طرفدار انقلاب فرانسه [۱۷۸۹ تا ۱۷۹۹] و ماکسیمیلیان رُبِشپیر (*Maximilien Robespierre*) [۱۷۵۴ تا ۱۷۹۴] بود، او با خلق تابلوی سوگند هراتیوس‌ها (*Oath of the Horatii*) [۱۷۸۶] بیانیة نئوکلاسیسیسم در نقاشی را صادر کرد، که واکنشی جدی در برابر هنر روکوکو و نوعی تدارک معنوی برای انقلاب فرانسه به‌شمار می‌آید. داوید همچنین طراحی لباس‌ها و دکور مراسم تبلیغاتی انقلاب فرانسه را به عهده گرفت [۱۷۸۹]. بعدها با سقوط انقلاب فرانسه از هواداران ناپلئون اول [ناپلئون بُناپارت] (*Napoléon Bonaparte*) گردید؛ اما پس از تبعید ناپلئون و بازگشت بُوربُون‌ها به سلطنت فرانسه، به‌خاطر نقشش در اعدام لوئی شانزدهم محاکمه شد؛ سرانجام لوئی هجدهم او را بخشید اما داوید به تبعید خود خواسته به بلژیک رفت و در بروکسل درگذشت. از دیگر آثار معروف او می‌توان به مرگ سقراط (*The Death of Socrate*) [۱۷۸۷] و مرگ مارا (*The Death of Marat*) [۱۷۹۳] اشاره کرد.

(هلن گاردنر - هنر در گذر زمان؛ پرویز مرزبان - خلاصه تاریخ هنر)

۱۳- گزینه ۱

عبدالرحمان ابوزیدبن خلدون [۷۳۲ - ۸۰۸ ه.ق/ ۱۳۳۲ - ۱۴۰۶ م] معروف به ابن خلدون، از پیشگامان تاریخ‌نگاری به شیوه علمی و از پیشگامان علم جامعه‌شناسی به‌شمار می‌آید. کتاب او در ایران به مقدمه ابن خلدون شهرت دارد. این کتاب از تکرار تاریخ در یک چرخه شش نسلی سخن گفته است. این چرخه از آغاز یک اجتماع با تکیه بر کشاورزی و سپس فنون آغاز می‌شود. در آخرین مرحله، اجتماع چنان قدرتمند می‌شود که مردم آن به هنر و موسیقی روی می‌آورند و پس از آن مردم از فرط امنیت و بی‌نیازی تعصب خود را نسبت به جامعه از دست می‌دهند تا اینکه قوم دیگری آن جامعه را از خارج فتح

پرسش‌های فرهنگ، هنر و ادبیات ایران و جهان سراسری سال ۱۳۹۷

تصویر متحرك (انیمیشن)، ارتباط تصویری (گرافیک)، تصویرسازی، نقاشی

عکاسی، طراحی صنعتی، مرمت اشیاء فرهنگی و تاریخی، کد ۱۳۵۸

- ۱- کدام هنرمند انتزاعی، برای نخستین بار در قرن بیستم سنت نقاشی اروپایی را کنار گذاشت؟
 (۱) اندی وارهول (۲) جکسون پولاک (۳) دیوید هاکی (۴) مارک روتکو
- ۲- سینی نقره‌ای آلپ ارسلان مربوط به دوره سلجوقی (سال ۴۵۹ ه.ق)، اثر کدام هنرمند است؟
 (۱) محمد هراتی (۲) مسعود بن احمد (۳) حسن کاشی (۴) الریحان موسلی
- ۳- در آثار تمام هنرمندان زیر، هنر انتزاعی با ویژگی غیر بازنمایانه به چشم می‌خورد، به جز او:
 (۱) هنری مور (۲) واسیلی کاندینسکی (۳) کنستانتین برانکوزی (۴) آگوست رودن
- ۴- کدام مورد، بیانگر پرمناقصه‌ترین جنبش هنری در فاصله دو جنگ جهانی است که هنجارگریزی، خروش و پرخاشگری‌های شخصی از جمله ویژگی‌های آن بود و می‌خواست با غلبه بر سلطه عقل، نیروهای خلاق و ضمیر ناخودآگاه را آزاد کند؟
 (۱) دادائیسم (۲) سوررئالیسم (۳) سورپره‌ماتیسم (۴) کوبیسم
- ۵- کدام مورد در روایت شاهنامه، دیوی زرد رنگ است که رستم با دانستن این که او همه کارها را وارونه می‌کند. از چنک او رهایی یافت این دیو در تصویرگری شاهنامه به شکل گور خر تصویر شده است؟
 (۱) دیو سپید (۲) جهی (۳) اکوان دیو (۴) اولاد
- ۶- چه کسی، در سال ۱۸۹۵ برای اولین بار عکس‌های متحرکی را روی پرده سفید انداخت؟
 (۱) لومیر (۲) جهی (۳) بل (۴) ادیسون
- ۷- کتاب معروف «یادگار زیریران» به کدام زبان نوشته شده و ساختار کتاب چیست؟
 (۱) پارتی به منظوم (۲) پهلوی - منثور (۳) عربی - داستانی (۴) فارسی - داستانی
- ۸- در کاوش‌های کدام بنا، نمونه نقاشی‌های دیواری دوره عباسیان به دست آمده است؟
 (۱) کاخ المشتی (۲) کاخ بلکوارا (۳) کاخ اخیضر (۴) کاخ جوسق الخاقانی
- ۹- آثار مکشوفه از محوطه باستانی هفت تپه خوزستان متعلق به کدام دوره و کدام پادشاه هستند؟
 (۱) هخامنشی (حدود ۵۰۰ م)، داریوش اول (۲) عیلام میانی (حدود ۱۲۵۰ ق.م)، اونتاش گال (۳) عیلام میانی (حدود ۱۴۰۰ ق)، تپتی آهار (۴) عیلام کهن (حدود ۲۰۰۰ ق.م)، شوتروک ناهوته
- ۱۰- کدام اثر، به طور کامل با آجر تزیین شده است؟
 (۱) گنبد میرزا رفیعا (۲) مقبره فیض کاشانی (۳) گنبد کبود مراغه (۴) آرامگاه اسماعیل سامانی
- ۱۱- مکتب هند و ایرانی توسط چه کسانی بنیان گذاشته شد؟
 (۱) عبد الصمد - آقا رضا (۲) میرسیدعلی - عبد الصمد (۳) سلطان محمد - آقا رضا (۴) میرمصور - میرزاعلی تبریزی
- ۱۲- در کدام تراژدی سوفکل، تضاد انسان و غیرانسان آشکارا، تند و تیز است؟
 (۱) آژاکس (۲) الکترا (۳) آنتیگونه (۴) ادیپ در کولونوس
- ۱۳- نخستین شاعری که متوجه اهمیت ردیف در زبان فارسی شده است، کیست؟
 (۱) فردوسی طوسی (۲) رودکی (۳) انوری ایوردی (۴) امیرخسرو دهلوی
- ۱۴- نهضت هنری نئوکلاسیک فرانسه، بیش از همه در آثار کدام نقاش نمود پیدا کرد؟
 (۱) فرانسیسکو گویا (۲) ژاک لویی داوید (۳) تولوز لوترک (۴) اوژن دلاکروا
- ۱۵- در تاریخ ابن خلدون، علوم عقلی شامل کدام دانش‌ها می‌شود؟
 (۱) منطق، علوم طبیعی، الهیات، مقادیر (۲) علوم طبیعی، الهیات، رجال، بیان (۳) علوم طبیعی، الهیات، مقادیر، کلام (۴) منطق، فقه، کلام، نحو

۱۶- کدام مفهوم، بیان کننده فیلم گاو است؟

- (۱) بیگانه گرایی (۲) بیگانه ستیزی (۳) ازخود بیگانگی (۴) انسان گرایی

۱۷- کمال الملک در سفر اروپا. با کدام چهره پرداز فرانسوی ملاقات کرد؟

- (۱) اوژن دلاکروا (۲) تئودور ژریکو (۳) ژرژ دولاتور (۴) هانری فانتن لاتور

۱۸- کدام مورد. به عنوان «دانشنامه مزدیسنی» شناخته می شود؟

- (۱) بندهش (۲) جاویدان خرد (۳) دینکرد (۴) ویسپرد

۱۹- خواجه غیاث. در کدام دوره تاریخی و در چه عرصه ای فعال بود؟

- (۱) قلمزنی، صفوی (۲) نساجی سنتی، صفوی

- (۳) خطاطی و خوشنویسی، تیموری (۴) سفالگری و کاشی سازی، تیموری

۲۰- کدام کتاب، از روی نقل ها و روایات یک نقال به نام «صدقه بن ابی القاسم شیرازی» جمع آوری شده است؟

- (۱) ویس و رامین (۲) لیلی و مجنون (۳) سمک عیار (۴) ورقه و گلشاه

۲۱- کدام جمله. بیان کننده مفهوم افریز (Frieze) است؟

- (۱) محل کتیبه های زیر طاق اصلی بنا است. (۲) حاشیه گرداگرد ازاره بنا که تزئین می شد.

- (۳) زنجیره هایی از نقوش که گرداگرد طاق نماها دور می زند. (۴) حاشیه سراسری زیر قرنیز که جایگاه کتیبه نویسی بوده است.

۲۲- «سرگذشت کندوها» اثر جلال آل احمد، بیانگر کدام واقعه تاریخی است؟

- (۱) کودتای ۱۳۳۲ (۲) کودتای سوم اسفند

- (۳) انقلاب سفید (۴) انقلاب مشروطه

۲۳- با توجه به تصویر، نام بنا، چيست و مربوط به چه دوره ای و در کجا واقع شده است؟

- (۱) برج نسا، اشکانی، شهر نسا

- (۲) منار گور، دوره اشکانی، دارابگرد

- (۳) برج فیروزآباد، ساسانی، دارابگرد

- (۴) برج میلو، دوره ساسانی، شهر باستانی گور

۲۴- گنبد و پنجره های کلیسای جامع فلورانس، به ترتیب معرف کدام یک از سبک های معماری هستند؟

- (۱) باروک و رنسانس (۲) رنسانس و باروک (۳) رنسانس و گوتیک (۴) رمانسک و رنسانس

۲۵- کدام هنرمند. با اقدام به بازنمایی شخصیت های تاریخی مثل ابوعلی سینا، فردوسی و خیام تصور انسان امروز از چهره آن

افراد را جهت بخشیده است؟

- (۱) ابوالحسن غفاری (۲) ابوالحسن صدیقی (۳) علی اکبر صنعتی (۴) محمد غفاری

۲۶- اثر «تلویزیون به عنوان شومینه»، حاصل کار کدام هنرمند است؟

- (۱) ایو کلاین (۲) جان لیستم (۳) نام جون پایک (۴) یان دیبس

۲۷- در صنعت پارچه بافی، واژه شاهجانی به کدام مورد اشاره دارد؟

- (۱) نوعی پارچه بهاره (۲) نوعی زری نازک (۳) پارچه پشمی کلفت (۴) پارچه ابریشم دو پودی

۲۸- مقبره مارگیمه، مربوط به چه دوره ای است و در کجا واقع شده است؟

- (۱) تیموری، خواف (۲) ایلخانی، خرم آباد (۳) ایلخانی، خنج (۴) قاجار، بم

۲۹- کدام کتاب، در خصوص پارچه بافی دوره ساسانی است؟

- (۱) مروج الذهب (۲) فرخنامه (۳) جواهرنامه (۴) ذخیره خوارزمشاهی

۳۰- ابن مقله در ترکیب مرکب برای خوشنویسی، از کدام مواد استفاده کرده است؟

- (۱) دوده و صمغ (۲) دوده و آهن مازو (۳) رسوبات سیاه مازو و زاج (۴) آب مازو، زاج، دوده و صمغ

پاسخ‌نامه فرهنگ، هنر و ادبیات ایران و جهان سراسری سال ۱۳۹۷

تصویر متحرک (انیمیشن)، ارتباط تصویری (گرافیک)، تصویرسازی، نقاشی

عکاسی، طراحی صنعتی، مرمت اشیاء فرهنگی و تاریخی، کد ۱۳۵۸

۱- گزینه ۲

هیجان‌نمایی انتزاعی یا اکسپرسیونیسم انتزاعی (*Abstract Expressionism*) نام جنبشی هنری است که در دهه ۱۹۳۰ میلادی در نیویورک مطرح شد و تا اواخر دهه ۱۹۵۰ میلادی به جنبشی فراگیر تبدیل شد. این سبک موجب پیشتازی نیویورک از پاریس به‌عنوان مرکز هنر جهانی شد و از این جهت به مکتب نیویورک نیز معروف است. این گرایش اساساً متأثر از ایده‌های مأخوذ از اکسپرسیونیسم (*Expressionism*) و سوررئالیسم (*Surrealism*) بود که اکثر پیشروان آن طی سال‌های جنگ جهانی به آمریکا مهاجرت کردند. در این طرز بیان تلاش می‌شود تا شکل و فضا از قید بازنمایی عینی و سنتی رها شود. آرشیل گورکی (*Arshile Gorky*) [۱۹۰۴ تا ۱۹۴۸] از پیشگامان این سبک به‌شمار می‌آید. هنرمندان اکسپرسیونیسم انتزاعی بیش از آنکه در سبک باهم شباهت داشته باشند، در نگرش و دیدگاه دارای وجه اشتراکند: همه می‌خواهند قیود و تکنیک‌های سنتی و دستوری را زیر پا بگذارند و ضوابط دیرینه زیبایی‌شناختی را لغو کنند. به‌طور کلی اکسپرسیونیسم انتزاعی بر دو گونه است: نخستین گونه در کارهای جکسون پولاک (*Jackson Pollock*) [۱۹۱۲ تا ۱۹۵۶]، فرانز کلاین (*Franz Kline*) [۱۹۱۰ تا ۱۹۶۰]، و ویلم د کونینگ (*Willem de Kooning*) [۱۹۰۴ تا ۱۹۹۷] تجلی یافت که ذاتاً پُر تحرک و رفتارگرا هستند و از این جهت به نقاشی کُنشی [اطواری] (*Action painting*) معروف است؛ هنر جکسون پولاک را عمدتاً نخستین گام در جهت استقلال هنر آمریکایی از تأثیرات اروپایی دانسته‌اند. گونه دوم به نقاشی میدان رنگ (*Color Field*) معروف است و هنرمند شاخص آن مارک روتکو (*Mark Rothko*) [۱۹۰۳ تا ۱۹۷۰] است. این گونه از نقاشی اکسپرسیونیسم انتزاعی به‌طور خاص‌تری انتزاعی، ساده و عاری از تحرک است. تاشیسم (*Tachisme*) به معنای لکه اندازی معادل اروپایی اکسپرسیونیسم انتزاعی فرانسوی است [دهه‌های ۱۹۴۰ و ۱۹۵۰]. اصطلاحاتی چون آرت انفُرمال (*Art Informel*)، اینفرمالیزم (*Informalism*) و هیجانگری تغزلی [لیریکال اَبسْتِرکْشن] (*Lyrical abstraction*) نیز در توصیف سبک تاشیسم به‌کار می‌روند. ژرژ ماتیو (*Georges Mathieu*) [۱۹۲۱ تا ۲۰۱۲]، هانس هارتونگ (*Hans Hartung*) [۱۹۰۴ تا ۱۹۸۹] و ... از نقاشان سبک تاشیسم به‌شمار می‌آیند.

(آرناسون - تاریخ هنر مدرن؛ نوربرت لیتتن - هنر مدرن؛ رویین پاکباز- دایرةالمعارف هنر)

۲- گزینه ۳

سینی آلپ ارسلان [دومین پادشاه سلجوقی] محفوظ در موزه هنرهای زیبای بُستن (*Museum of Fine Arts Boston*) در آمریکا بهترین نمونه صنعت فلزسازی عصر سلجوقی و بزرگ‌ترین ظرف نقره‌ای آن دوره به‌شمار می‌آید. این سینی مدور از جنس نقره و دارای کتیبه‌ای به خط کوفی است که حسن کاشانی [حسن کاشی] آن را به سفارش ملکه برای هدیه به سلطان آلپ ارسلان ساخته است [۴۵۹ ه.ق].

(محمدتقی احسانی - هفت هزار سال هنر فلزکاری در ایران)

۳- گزینه ۴

هنر انتزاعی [اَبسْتِرکْت آرت] (*Abstract art*) هنری است که هیچ صورت یا شکل طبیعی در آن قابل شناسایی نیست و فقط از رنگ و فرم‌های تمثیلی و غیرطبیعی برای بیان مفاهیم خود بهره می‌گیرد. این اصطلاح معمولاً مقابل هنر فیگوراتیو [هنر شکلی یا هنر بازنما] (*Figurative art*) استفاده می‌شود. هنر انتزاعی یا هنر غیر فیگوراتیو [غیر شکلی یا غیر بازنما] (*Neo-figurative art*) در معنای وسیعش می‌تواند به هر هنری اطلاق شود که در آن اشیا و رخداد‌های قابل شناخت بازنمایی نمی‌شود، و عموماً از هر گونه تقلید طبیعت یا شبیه‌سازی آن روی گردان است. واسیلی کاندینسکی (*Wassily Kandinsky*) [۱۸۶۶ تا ۱۹۴۴] نقاش و نظریه‌پرداز روسی، توانست نخستین نقاشی کاملاً غیر بازنما را به جهان عرضه کند [ح ۱۹۱۰]. کنستانتین برانکوزی [*Constantin Brâncuși*] [۱۸۷۶ تا ۱۹۵۷] مجسمه‌ساز رومانیایی اهل فرانسه نیز به دلیل دستیابی به فرم ناب و ایجاز بیان، از چهره‌های درخشان پیکرسازی مدرن به شیوه انتزاعی به‌شمار می‌آید. هنری مور (*Henry Moore*) [۱۸۹۸ تا ۱۹۸۶] مجسمه‌ساز انگلیسی نیز به واسطه تندیس‌های مرمرین و برنزی بزرگ اندازه‌اش با موضوعات انتزاعی مشهور است. بر این اساس در هنر فیگوراتیو نمودی از دنیای واقعی وجود دارد که نمونه آن را در آثار اگوست رُدن (*August Rodin*) [۱۸۴۰ تا ۱۹۱۷] مجسمه‌ساز فرانسوی قابل مشاهده است. او با استفاده از شکل‌دهی و به نمایش حالات و حرکات انسانی، شیوه مجسمه‌سازی بدیعی را جانشین ایدئالیسم و ناتورالیسم سنتی ساخت. اهمیت رودن در مجسمه‌سازی را می‌توان با اهمیت کار نقاشان معاصران چون پل سزان، پل گوگن و ون گوگ قابل قیاس دانست. کارهای عمده وی عبارتند از: دروازه‌های جهنم؛ حوا؛ شهرنشینان شهر کاله؛ بوسه؛ مرد بینی شکسته؛ یادمان بالزاک؛ خنیاگر دوره گرد. کاتدرال [دست‌ها] نفوذ رودن بر مجسمه‌سازان نسل بعد بیشتر

بدان سبب بود که وی توانست دو جریان رئالیسم و سمبلیسم قرن نوزدهم را در هم بیامیزد. با اودیلون رُودُن (*Odillon Redon*) [۱۸۴۰ تا ۱۹۱۶] نقاش سمبولیست اشتباه نشود.

(نوربرت لیتن - هنر مدرن؛ رویین پاکباز - دایرة المعارف هنر)

۴- گزینه ۲

فراواقع گرایی [سوررئالیسم] (*Surrealism*) جنبشی هنری و ادبی بود که قصد داشت عالم رؤیا و ضمیر ناآگاه انسانی را کشف کند و از طریق هنرهایی چون ادبیات و سینما به تصویر کشد. سوررئالیسم با بیانیه آندره برتون (*André Breton*) [۱۸۹۶ تا ۱۹۶۶] شاعر و نویسنده فرانسوی در فرانسه و شهر پاریس شکل گرفت [۱۹۲۴]. برتون دو بیانیه دیگر نیز در سال‌های ۱۹۳۰ و ۱۹۴۲ منتشر ساخت. لویی آراگون (*Louis Aragon*) [۱۸۹۷ تا ۱۹۸۲] و پل الوار (*Paul Éluard*) با نام اصلی اوژن - امیل - پل گرندل (*Eugène-Émile-Paul Grindel*) نویسنده فرانسوی [۱۸۹۵ تا ۱۹۵۲] نیز از رهبران جنبش ادبی سوررئالیسم به‌شمار می‌آیند. جنبش سوررئالیسم عصبانی بر ضد تمام قواعد و قوانین موجود در عرصه اجتماع، مذهب، هنر و ادبیات بود و توانست ظرف مدت کوتاهی به دیگر نقاط اروپا و امریکای شمالی و جنوبی نیز راه یابد. سوررئالیسم جنبشی چندساحتی بود که قصد داشت با غلبه بر سلطه عقل، نیروهای خلاق ضمیر ناآگاه را آزاد سازد. برخی از غایات این گروه از دادانیسم مایه می‌گرفت. هنجارگریزی، خروش و پرخاشگری‌های شخصی از جمله ویژگی‌های این گروه بود. بسیاری از سوررئالیست‌ها به نظریه‌های فروید درباره ضمیر ناآگاه و رابطه آن با رؤیاهای انسانی روی کردند، ولی هر یک به شیوه‌های بسیار متفاوتی به تجسم این نظریه‌ها پرداختند. سوررئالیسم به پرمناقشه‌ترین جنبش هنری بین دو جنگ جهانی تبدیل شد و تکنیک‌ها و روش‌های آن بر بسیاری از هنرمندان کشورهای مختلف تأثیر گذارد و از جمله منابع عمده جنبش اکسپرسیونیسم انتزاعی در امریکا بود. سالوادور دالی (*Salvador Dali*) [۱۹۰۴ - ۱۹۸۹م] نقاش اسپانیایی، ماکس ارنست (*Max Ernest*) [۱۸۹۱ - ۱۹۷۶م] نقاش آلمانی، ژنه ماگريت [مگريت] (*René Magritte*) [۱۸۹۸ تا ۱۹۶۷م] نقاش بلژیکی و خوان میرو (*Joan Miró*) [۱۸۹۳ - ۱۹۸۳م] نقاش اسپانیایی و آندره ماسون (*Andre Masson*) [۱۸۹۶ تا ۱۹۸۷] هنرمند فرانسوی از سوررئالیست‌های مشهور جهان به‌شمار می‌آیند.

(نوربرت لیتن - هنر مدرن)

۵- گزینه ۳

به روایت شاهنامه آکوان، دیو عظیم‌الجثه زرد رنگ با خطوطی سیاه که به صورت گورخری وحشی به گله‌های اسب کاووس [دومین پادشاه کیانی] آسیب می‌رساند. بر این اساس کاووس از رستم کمک خواست. رستم سوار بر اسب بر او تاخت اما او ناپدید می‌شد. با خوابیدن رستم خسته در کنار چشمه دیو به او حمله کرد. رستم چشم که می‌دانست که کار دیو بر عکس است همین که به رستم گفت او را به دریا اندازد یا به کوه، رستم کوه را انتخاب کرد و به دریا افتاد و خود را به ساحل رساند و با ضربات گرز او را هلاک کرد.

(محمدجعفر یاحقی - فرهنگ اساطیر و داستان‌واره‌ها در ادبیات فارسی)

۶- گزینه ۴

توماس ادیسون (*Thomas Edison*) در سال ۱۸۸۸ میلادی تصمیم گرفت دستگاه‌هایی برای تولید و نمایش عکس‌های متحرک بسازد. البته بیشتر کار توسط دستیار او ویلیام کندی دیکسون (*William Dickson Kennedy*) [۱۸۶۰ - ۱۹۳۵] انجام شد. این دستگاه کینتوسکوپ (*Kinetoscope*) نامیده شد. ادیسون و دیکسون برای اینکه بتوانند از دستگاهی که اختراع کرده بودند استفاده تجاری بکنند، هر یک از فیلم‌های ادیسون چیزی حدود بیست ثانیه طول می‌کشید. بیشتر این فیلم‌ها گوشه‌هایی از هنرنمایی‌های چهره‌های معروف نمایش‌های وودویل [گونه‌ای برنامه نمایشی سرگرم کننده و تفریحی] (*Vaudeville*) و قهرمانان ورزشی بودند. رقصندگان و آکروبات‌ها هم در این فیلم‌ها برنامه اجرا می‌کردند. سرانجام در ۱۴ آوریل ۱۸۹۵ میلادی نخستین غرفه کینتوسکوپ در نیویورک گشوده شد.

(دیوید بور دول و کریستین تامسون - تاریخ سینما)##

۷- گزینه ۱

یادگار زریر [زریران] رساله‌ای حماسی، تاریخی و دینی که در حدود سده ششم میلادی به زبان پهلوی تألیف شده است. گویا اصل آن به زبان پارسی و ظاهراً نثر توأم با نظم بوده، اما صورت کنونی آن منثور و به زبان پهلوی است.

(احمد تفضلی - تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام)

۸- گزینه ۴

جَوْسِقُ الخاقانی، در شمال شهر سامرا و مربوط به دوره مُعْتَصِمِ عباسی است. جوسق به معنای کاخ است و چون ساخت آن به فتح بن خاقان وزیر مُتوکل عباسی، نسبت داده شده به جوسق الخاقانی معروف است. همچنین چون مُعْتَصِمِ عباسی در این کاخ مردم را به حضور می‌پذیرفت، آن را دارالعامه نیز نامیده‌اند. نام‌های دیگر این کاخ عبارتند از: دارالخلافه، دارالسلطان، دارالمُعْتَصِمِ و قصر المُعْتَصِمِ. این کاخ دارای تزیینات گچبری و نقاشی‌های دیواری است. در این نقاشیها موضوعات تزیینی نظیر شاخ و برگ با بیکره زنان نشسته، خنیاگران، صحنه‌های شکار، و گرفت و گیر جانوران به تصویر کشیده شده است. در بعضی از آنها صحنه ضیافت خلفا که در آنها تصاویر خنیاگران، رقاصان و ساقیان با جامه‌های زربفت و نیمه عریان آمده است نیز نقش خورده است. سبک نقاشیهای دیواری کاخهای سامرا، سبکی سنگین با خطوط کناره نمای سیاه و رنگهای تند و شدید است. در آنها از منظره نگاری اثری دیده نمی‌شود. منشأ سبک نقاشی‌های جوسق الخاقانی ترکیبی از هنر ساسانی و فرهنگ هلنی است.

(یعقوب آژند - تاریخ نگارگری - جلد اول)

پرسش‌های فرهنگ، هنر و ادبیات ایران و جهان سراسری سال ۱۳۹۷

پژوهش هنر، صنایع دستی، هنر اسلامی، کد ۱۳۵۹

- ۱- اسکلهٔ حلزونی، توسط کدام هنرمند اجرا گردیده و به گونه‌ای از هنر معاصر را شامل می‌شود؟
(۱) ریچارد لانگ، اجرا (۲) مایکل هایزر، محیطی (۳) جوزف کاسوت، مفهومی (۴) رابرت اسمیتسن، زمینی
- ۲- پایه‌گذار سبک نوین معماری مذهبی عثمانی، چه کسی است و بر اساس کدام بنا، این سبک شکل گرفت؟
(۱) محمدآقا، مسجد سلیمانیه (۲) سنان، ایاصوفیه
(۳) محمدآقا، مسجد سلطان احمد (۴) توفانلی محمود، مسجد بایزید
- ۳- تابلوی «واگن درجهٔ سوم» که با واقع‌گرایی وضعیت نابسامان طبقات زیر دست را نشان می‌دهد. اثر کیست؟
(۱) اونوره دومیه (۲) فرانسوا میله (۳) کامیل کورو (۴) ونسان ون‌گوگ
- ۴- تابلوی نقاشی «ناهار در سبزه زار» که به عقیدهٔ برخی محققان، آغازگر هنر مدرن به شمار می‌رود، اثر کیست؟
(۱) گوستاو کوربه (۲) کلود مونه (۳) آگوست رودن (۴) ادوار مانه
- ۵- «شیز یا گنزک»، نام باستانی کدام یک از مناطق تاریخی ایران است؟
(۱) قیزقاپان (۲) طاق بستان (۳) تخت سلیمان (۴) تنگ چوگان
- ۶- برای اولین بار توسط کدام آهنگساز و در کدام سمفونی به کارگیری صدای انسانی در فرم موسیقی انجام شد؟
(۱) بتهوون - شماره ۹ (۲) چایکوفسکی - شماره ۶ (۳) موزارت - شماره ۴۰ (۴) شوپرت - موسوم به ناتمام
- ۷- «بقعه پیربکران» و «مسجد جامع اشترجان»، از آثار معماری کدام دوره ایران است؟
(۱) سلجوقی (۲) تیموری (۳) آل بویه (۴) ایلخانی
- ۸- کدام اصل، بر دیگر اصول مکتب کلاسیک مقدم است؟
(۱) آرمان‌گرایی (۲) حقیقت‌نمایی (۳) واقع‌نمایی (۴) وضوح و ایجاز
- ۹- کدام دوره، آغاز عرضه شدن جلد‌های روغنی در ایران است؟
(۱) تیموری (۲) زند (۳) صفوی (۴) قاجار
- ۱۰- مهم‌ترین کتاب مصور عصر سلجوقی، کدام است و چه ویژگی‌هایی دارد؟
(۱) سمک عیار، تحت تأثیر هنر مانوی و آسیای میانه
(۲) شاهنامه، تحت تأثیر هنر ابتدای دورهٔ اسلامی با خطوط دورگیری در همهٔ عناصر
(۳) ورقه و گلشاه، تحت تأثیر قراردادهای تصویری ساسانی و آسیای میانه، نظم متقارن و ساده
(۴) منافع الحیوان، تحت تأثیر هنر مانوی، چهره‌های گرد، هالهٔ گرد دور سر، موضوعات حماسی
- ۱۱- در کدام بنا، دیوارنگاره با مضمون پرورش رومولوس و رموس توسط گرگ مصور شده است؟
(۱) معبد بیشاپور (۲) معبد پنجکنت (۳) کاخ بالالیق تپه (۴) کاخ لشکری بازار
- ۱۲- از متون زیر، کدام یک را می‌توان از منابع شناخت نقاشی ایران برشمرد؟
(۱) احسن التواریخ (۲) تاریخ بیهقی (۳) جامع التواریخ (۴) رسالهٔ دوست محمد
- ۱۳- میرک سید غیاث، معمار کدام بنا است؟
(۱) قطب منار در دهلی (۲) تاج محل در آگرا (۳) مقبرهٔ همایون در دهلی (۴) مقبرهٔ صفدر جنگ در دهلی
- ۱۴- «تورگوت زعیم» کیست؟
(۱) نقاش معاصر ترکیه (۲) شاعر و خوشنویس ترکیه
(۳) از طراحان معروف فرش معاصر ترکیه (۴) موسیقیدان اواخر دوره عثمانی
- ۱۵- نگارهٔ معروف «تاجگذاری همایون در مراسم عروسی» توسط چه کسی در دوران آل جلائیر تصویر شده است؟
(۱) احمد موسی (۲) عبدالحی (۳) شمس الدین (۴) جنید

- ۱۶- در کدام متن تاریخی، صحنه‌های زندگی ابوزید تصویر شده است؟
 (۱) مقامات حمیدی (۲) مقامات حریری (۳) کلیله و دمنه (۴) مقامات بدیع الزمان همدانی
- ۱۷- مؤلف کتاب مرات الاصطلاح، چه کسی است؟
 (۱) آندرام (۲) ابوالفضل علامی (۳) فیضی دگنی (۴) گلبدن بانو
- ۱۸- سبک کدام نویسنده آمریکایی تجربی است و در نوشته‌هایش به شیوه بیان و آهنگ نوشتار توجه دقیق دارد؟
 (۱) سالینجر (۲) جان اشتاین بک (۳) ویلیام فاکنر (۴) همینگوی
- ۱۹- کدام مورد، کهن ترین سند شناخته شده مطالعه تصویرگری در مصر باستان است؟
 (۱) نگاره هرم خفرع (۲) نگاره هیراکونپولیس (۳) لوحه هز رع (۴) لوحه نارمر
- ۲۰- کدام نقاش و چاپگر، جنبش رئالیسم در آلمان را تا مرز امپرسیونیسم گسترش داد و بانی «انشعاب برلین» شد؟
 (۱) الکساندر لیبرمان (۲) فرانتس مارک (۳) ماکس لیبرمان (۴) ماکس پیش اشتاین

پاسخ‌نامه فرهنگ، هنر و ادبیات ایران و جهان سراسری سال ۱۳۹۷

پژوهش هنر، صنایع دستی، هنر اسلامی، کد ۱۳۵۹

۱- گزینه ۴

هنر زمینی [لند آرت] (*Land art*) یا هنر خاکی [اِرت آرت] (*Earth art*) یا هنر محیطی [انویروئمنتال آرت] (*Environmental art*) نام سبکی هنری است که از اواخر دهه ۱۹۶۰ و دهه ۱۹۷۰ در انگلستان و آمریکا رایج شد. هنر زمینی با پرداختن به محیط طبیعی آثاری را با استفاده از مصالحی مانند سنگ، خاک، و شاخه درخت می‌سازد. این آثار می‌تواند یا در موزه و نگارخانه یا در متن طبیعت و فضای باز همچون گودال، بیابان و کناره دریا عرضه شده باشد. آثار رابرت اسمیتسون (*Robert Smithson*) [۱۹۲۸ - ۱۹۷۳] به ویژه اثر معروف او اسکله حلزونی (*Spiral Jetty*) [۱۹۷۰] بهترین مصداق برای هنر زمینی است. این اثر در واقع جادهای سنگی است که از کنار ساحل تپه‌ای حرکت و در کرانه برکه بزرگ نمک در خلیج او تا به صورت مارپیچ یک حلزون شکل می‌گیرد، به نحوی که به شکل اسپیرال [حلزونی] به‌طور کامل از ارتفاع بالای زمین قابل رؤیت است. نکته جالب توجه در این پروژه این است که مکان آن به دلیل اینکه سطح آب برکه در حال بالا آمدن بود به تدریج در حال حرکت بوده است. بر این اساس کل اثر در حال حاضر تنها به مدد مدارک عکاسی شده قابل شناسایی بوده و چهره امروز آن به کلی دگرگون شده است. همین شرایط برای دیگر نمونه‌های هنر زمینی نیز وجود دارد.

(نوربرت لیتتن - هنر مدرن)

۲- گزینه ۲

معمار سنان [سینان] (*Sinan*) [۱۴۹۰ تا ۱۵۸۸ م] از مشهورترین معماران دوره عثمانی است. او معمار رسمی چند تن از پادشاهان عثمانی از جمله سلطان سلیم اول و سلطان سلیمان بود. منابع عثمانی او را از مسیحیان آسیای صغیر دانسته‌اند که اسلام آورد و نام عربی سینان را برگزید. در قرن شانزدهم میلادی معماری ترکیه به وسیله سنان دستخوش تغییرات بسیار شد. در سال ۱۵۳۸ میلادی به مقام معمارباشی دربار سلیمان سلیمان ارتقا یافت و ساخت مسجدی برای خرم سلطان [همسر سلطان سلیمان]، در آقسرای استانبول به او سپرده شد. مجتمع شاهزاده یا شهزاده [۱۵۴۳ - ۱۵۴۸] در استانبول نخستین کار عمده سنان است. این مجتمع به فرمان سلطان سلیمان و به یادبود فرزندش محمد ساخته شد که بر اثر آبله در بیست و دو سالگی فوت کرده بود. مجتمع شاهزاده علاوه بر مسجد، شامل چند آرامگاه، یک مدرسه، یک مدرسه ابتدایی، یک بیمارستان و یک سفره خانه برای فقرا نیز بود. مسجد سلیمانیه [۱۵۵۰ - ۱۵۶۰ م] در استانبول بنای دیگری از سنان است که باز هم به فرمان سلطان سلیمان ساخته شد. سنان در ساخت این مسجد از طرح مسجد ایاصوفیه استفاده می‌کند. مسجد سلیمانیه قسمتی از مجتمع سلیمانیه است که علاوه بر مسجد شامل آرامگاه، چندین مدرسه مذهبی، یک مرکز آموزش عالی پزشکی همراه با بیمارستان، یک سفره خانه برای فقرا و یک میهمان خانه است. شاهکار سنان مجتمع سلیمیه در ادرنه بود که برای سلطان سلیم دوم [سلطنت ۱۵۶۶ - ۱۵۷۴ م] فرزند و جانشین سلطان سلیمان بر پا کرد. در مسجد سلیمیه سنان موفق شد که گنبدی فراخ شبیه به گنبد ایاصوفیه بنا کند و سقف عظیم آن را روی هشت پایه دوازده ضلعی قرار دهد. مسجد احمدیه [۱۶۰۸ - ۱۶۱۴ م] به‌عنوان آخرین فعالیت سنان محسوب می‌شود. بهتر است بدانیم ایاصوفیه [هاگیا صوفیا] به معنای حکمت مقدس کلیسایی بود که در سده ششم میلادی به فرمان ژوستینیان [امپراتور روم شرقی یا بیزانس] ساخته شد و به داشتن گنبد بزرگ روی فضای مرکزی مشهور بود. پس از تصرف قسطنطنیه [۱۴۵۳ م] توسط سلطان محمد دوم [سلطان محمد فاتح] به دستور او کلیسای ایاصوفیه به مسجد تبدیل و دو مناره اول در قسمت شرقی به آن اضافه گردید. مناره‌های غربی این مسجد نیز یک قرن بعد توسط معمار سنان به آن اضافه شد.

(ارنست کونل - هنر اسلامی؛ کریستین پرایس - تاریخ هنر اسلامی؛ پرویز مرزبان - خلاصه تاریخ هنر)

۳- گزینه ۱

اونوره دومیه (*Honoré Daumier*) [۱۸۰۸ - ۱۸۷۹] نقاش فرانسوی سبک رئالیسم (*Realism*) است که در زمینه‌های چاپ و کاریکاتور نیز فعالیت داشت. بیشتر آثار او اجتماعی یا سیاسی هستند. دومیه به خاطر لحن سیاسی و انتقادات واقع‌بینانه‌اش از طبقات بالا و مرفه جامعه چون گراورهای چاپ سنگی از اعمال و احوال قاضیان و پزشکان، غالباً نقاشی واقع‌گرا و به‌خاطر شفقت و همدردیش با طبقات زیر دست چون نقاشی واگن درجه سوم، نقاشی رماتیک به‌شمار می‌آید.

(پرویز مرزبان - خلاصه تاریخ هنر)

۴- گزینه ۴

ادوار مانه (*Édouard Manet*) [۱۸۳۲ - ۱۸۸۳ م] نقاش فرانسوی یکی از نخستین هنرمندان قرن نوزدهم میلادی بود که به مضامین زندگی مدرن پرداخت و یکی از محوری‌ترین هنرمندان در انتقال از سبک رئالیسم به امپرسیونیسم به‌شمار می‌آید. محققان شاهکارهای ابتدایی مانه چون ناهار در چمنزار و المپیارا پایه و اساس تکامل هنر مدرن می‌شناسند.

۵- گزینه ۳

(نوربرت لیتتن - هنر مدرن)

تخت سلیمان، محوطه تاریخی بزرگی در استان آذربایجان غربی شامل مرکز آموزشی، مذهبی، اجتماعی و عبادتگاه ایرانیان در پیش از اسلام بوده است. خسرو پرویز پس از شکست بهرام چوبین با کمک سپاهی که از امپراتور روم شرقی گرفته بود در این مکان تاجگذاری کرد [۵۹۱م] اما در حمله هراکلیوس، امپراتور روم به ایران تخریب شد [۶۲۴م]. نام قدیم این شهر گنزک یا شیز بوده است اما امروزه تخت سلیمان نامیده می‌شود. این شهر باستانی در دوران ماد، هخامنشی، اشکانی، ساسانی و مغول نیز معروف بوده است.

۶- گزینه ۱

لودویگ فان بتهوون (*Ludwig van Beethoven*) [۱۷۷۰-۱۸۲۷] یکی از موسیقیدانان و آهنگسازان برجسته آلمانی در دوران کلاسیک و رمانتیک بود که بیشتر زندگی خود را در شهر وین سپری کرد. برخی از آثار او عبارتند از: سمفونی سوم، سمفونی پنجم، سمفونی ششم، سمفونی نهم (کورال)، سونات مہتاب، و اپرای فیدلیو. او در سمفونی نهم از صدای انسانی در فرم موسیقی استفاده کرد.

۷- گزینه ۴

بقعه پیر بکران، آرامگاه محمد بن بکران، از عارفان سده هشتم ه.ق است که در شهری به همین نام، در نزدیکی اصفهان قرار دارد. این آرامگاه از آثار دوره آلجایتو، معروف به سلطان محمد خدابنده است. بنای اصلی بقعه طبق کتیبه‌های آن، بین سال‌های ۷۰۳ [سال وفات پیربکران] تا ۷۱۲ ه.ق یعنی در دوره ایلخانی [مغول] ساخته شده است، مسجد جامع آشتَرجان نیز مربوط به دوره ایلخانی است. بنای این مسجد محمد بن محمود بن علی اشتَرجانی، از وزرای ابوسعید بهادرخان [پسر آلجایتو و از ایلخانان مغول] بوده است. کاشی کاران این مسجد استاد احمد و حاجی محمد قطاع تبریزی بوده‌اند.

(محمدیوسف کیانی - معماری ایران در دوره اسلامی؛ و تاریخ هنر در دوره اسلامی)

۸- گزینه ۲

کلاسیسیسم [کلاسیسیسم] (*Classicisme/Classicism*) از معروفترین سبک‌های ادبی و هنری اروپا با شروع دوره رنسانس در سرزمین ایتالیا ظهور و در دوره باروک در نیمه دوم سده ۱۷ میلادی در فرانسه به اوج خود رسید و مقابل جنبش باروک و رمانتیسم قرار گرفت. تئاتر کلاسیک نیز در سده هفدهم میلادی در فرانسه متحول و به اوج شکوفایی رسید. بازه زمانی عصر کلاسیک ۱۶۶۰ تا ۱۸۰۰ میلادی است. جنبش کلاسیسیسم مبتنی بر آفرینش آثار هنری و ادبی با الهام از هنر یونان و روم باستان، و بازگشت به اصول و ارزش‌های زیباشناسی آنان بود. نیکولا بوالو (*Nicolas Boileau*) استاد بزرگ مکتب کلاسیسیسم است که اصول و قواعد این مکتب توسط او وضع شد: ۱. جستجوی تعادل و کمال [جستجوی تعادل درونی و عمیق بین جوهر ذهنی یا عاطفی اثر ادبی و قالبی که اثر در آن ارائه می‌شود]، ۲. تقلید از طبیعت [اصلی که پیش از رعایت هر قانون و قاعده دیگر نویسنده کلاسیک باید در نظر بگیرد]، ۳. تقلید از قدما [زیبایی جاودانی در آثار قدما قابل جستجو است]، ۴. اصل عقل [در میان اصول مکتب کلاسیک اهمیت زیادی دارد]، ۵. آموزنده و خوشایند [تجسم زیبایی برای تکمیل یک اثر هنری کافی نیست، اثر هنری در عین حال باید آموزنده و دارای نتیجه اخلاقی باشد]، ۶. وضوح و ایجاز [اثر کامل روشن و واضح است]، ۷. حقیقت‌نمایی [در میان اصول کلاسیک بر هر اصلی مقدم است]، ۸. نزاکت ادبی یا برزندگی [یکی از اصطلاحات اساسی زیباشناسی کلاسیک است]، و ۹. قانون سه وحدت [وحدت موضوع، وحدت زمان و مکان]. از مشهورترین درام‌نویسان سده هفدهم میلادی فرانسه می‌توان به پی‌یر کورنی (*Pierre Corneille*)، ژان راسین (*Jean Racine*) و ژان پاتیست پوکلن (*Jean Baptiste Poquelin*) معروف به مولییر (*Molière*) اشاره کرد. ژان دو لافونتین (*Jean de La Fontaine*) و ژاک بینینی بوسونه (*Jacques-Bénigne Bossuet*) از دیگر نویسندگان مشهور جنبش کلاسیسیسم نیمه دوم سده هفدهم میلادی فرانسه به‌شمار می‌آیند.

(رضا سیدحسینی - مکتب‌های ادبی)

۹- گزینه ۱

استفاده از جلد‌های لاک‌پوش [روغنی] از قرن نهم ه.ق [دوره تیموری] در هرات آغاز و افزایش یافت. قدیمی‌ترین جلد‌های لاک‌پوش مربوط به سال ۹۳۱ ه.ق است. این جلد‌ها مشکی و طلایی و بسیار ممتاز بودند.

(محمد رضا کارگر و مجید ساریخانی - کتاب‌آرایی در تمدن اسلامی ایران)

۱۰- گزینه ۳

ورقه و گلشاه، قدیمی‌ترین منظومه عاشقانه فارسی یا کهن‌ترین مثنوی رمانتیک عاشقانه به زبان فارسی اثر عیوقی در سده چهارم و اوایل سده پنجم ه.ق به‌شمار می‌آید. عیوقی از شاعران پارسی‌گوی دوره غزنوی و دربار سلطان محمود غزنوی بود. ورقه و گلشاه همچنین قدیمی‌ترین نسخه مصور فارسی است که در آن می‌توان پیوند ریشه‌های شعر فارسی را باز شناخت. در رابطه با مصور سازی ورقه و گلشاه دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد: در مکتب سلجوقی صورت پذیرفت. نگاره‌ها و خوشنویسی این کتاب را به مؤمن محمد خوبی نسبت می‌دهند. عناصر تصویری و آذینی این کتاب عمدتاً از نظمی متقارن و ساده تبعیت کرده‌اند و قرار دادهای تصویری ساسانی و آسیای میانه [بودایی - مانوی] در آن مشاهده می‌شود. این کتاب با ۷۱ نگاره کوچک و افقی در کتابخانه توبقاپی سرای استانبول نگهداری می‌شوند.

(رویین پاکباز - نقاشی ایرانی از دیرباز تا امروز)

منابع و مأخذ

- آزپاد، حسن - حشمتی رضوی. فضل‌الله. *فرشنامه ایران*. مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی. تهران: ۱۳۷۲.
- آرناسون، یورواردور. *تاریخ هنر مدرن: نقاشی، پیکره‌سازی و معماری در قرن بیستم*. ترجمه مصطفی اسلامی. انتشارات آگه. تهران: ۱۳۷۵.
- آرین‌پور، یحیی. *از صبا تا نیما (تاریخ ۱۵۰ سال ادب فارسی): آزادی، تجدد*. انتشارات زوار. تهران: چاپ هشتم. ۱۳۸۲.
- آژند، یعقوب. *مکتب نگارگری تبریز و قزوین - مشهد*. انتشارات فرهنگستان هنر. تهران: ۱۳۸۴.
- _____ . *مکتب نگارگری هرات*. انتشارات فرهنگستان هنر. تهران: ۱۳۸۷.
- _____ . *نگارگری ایران: پژوهشی در تاریخ نقاشی و نگارگری در ایران*. ج ۲. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۴.
- آموزگار، زاله. *تاریخ اساطیری ایران*. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۴.
- ابوالقاسمی، محسن. *تاریخ مختصر زبان فارسی*. انتشارات طهوری. تهران: ۱۳۷۸.
- احسانی، محمدتقی. *هفت هزار سال هنر فلزکاری در ایران*. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران: ۱۳۸۲.
- احمدی، بابک. *از نشانه‌های تصویری تا متن*. نشر مرکز. تهران: ۱۳۸۱.
- _____ . *حقیقت و زیبایی*. نشر مرکز. تهران: ۱۳۷۶.
- _____ . *ساختار و تأویل متن*. نشر مرکز. تهران: ۱۳۸۰.
- _____ . *مدرنیته و اندیشه انتقادی*. نشر مرکز. تهران: ۱۳۷۳.
- افشار مهاجر، کامران. *گرافیک مطبوعاتی*. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: چاپ هشتم. ۱۳۸۶.
- _____ . *هنرمند ایرانی و مدرنیسم*. انتشارات دانشگاه هنر. تهران: ۱۳۸۴.
- اوکانر، ویلیام. *ویلیام فاکنر*. ترجمه کامران غیرایی. انتشارات نسل قلم. تهران: ۱۳۸۸.
- براکت، اسکار. *تاریخ تئاتر جهان*: ج ۳. ترجمه هوشنگ آزادی‌پور. انتشارات مروارید. تهران: ۱۳۸۳.
- برگ، لوتی وان دن. *باستان شناسی ایران باستان*. ترجمه عیسی بهنام. انتشارات دانشگاه تهران. ۱۳۴۸.
- بلخاری قهی، حسن. *قدر: نظریه هنر و زیبایی در تمدن اسلامی*. شرکت انتشارات سوره مهر. تهران: ۱۳۹۴.
- _____ . *حکمت هنر هند*. شرکت انتشارات سوره مهر. تهران: ۱۳۹۵.
- _____ . *سرگذشت هنر در تمدن اسلامی (موسیقی و معماری)*. شرکت انتشارات سوره مهر. تهران: چاپ دوم. ۱۳۸۸.
- _____ . *در باب نظریه محاکات: مفهوم هنر در فلسفه یونانی و حکمت اسلامی*. نشر هرمس. ۱۳۹۲.
- بلر، شیلر؛ بلوم، جان‌اتان. *هنر و معماری اسلامی (۲)*. ترجمه یعقوب آژند. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۱.
- بورکهارت، تیتوس. *رمزپردازی*. ترجمه جلال ستاری. انتشارات سروش. تهران: ۱۳۷۰.
- _____ . *هنر مقدس*. ترجمه جلال ستاری. انتشارات سروش. تهران: ۱۳۶۹.
- بهار، محمد تقی. *سبک شناسی یا تاریخ تطور نثر فارسی*. انتشارات توس. تهران: ۱۳۸۰.
- بهشتی، سیدمحمد. *قیومی بیدهدنی*. مهرداد. *فرهنگ‌نامه معماری ایران در مراجع فارسی (۲)*. انتشارات فرهنگستان هنر. تهران: ۱۳۸۹.
- بوردول، دیوید و تامسون، کریستین. *تاریخ سینما*. ترجمه بهروز صافاریان. نشر مرکز. تهران: چاپ دوم. ۱۳۸۶.
- بی. مگز، فیلیپ. *تاریخ طراحی گرافیک*. ترجمه ناهید اعظم فراست و غلامحسین فتح‌الله نوری. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۴.
- بیضایی، بهرام. *نمایش در ایران*. انتشارات روشنگران و مطالعات زنان. تهران: چاپ دوم. ۱۳۷۹.
- پاکباز، روئین. *دایرةالمعارف هنر*. فرهنگ معاصر. تهران: ۱۳۸۰.
- _____ . *دایرةالمعارف هنر (۳)*. فرهنگ معاصر. تهران: ۱۳۹۵.
- _____ . *نقاشی ایرانی از دیرباز تا امروز*. انتشارات زرین و سیمین. تهران: ۱۳۷۸.
- پرایس، کریستین. *تاریخ هنر اسلامی*. ترجمه مسعود رجب‌نیا. مؤسسه انتشارات امیرکبیر. تهران: ۱۳۹۱.
- پورتر، ایو. *آداب و فنون نقاشی و کتاب‌آرایی*. ترجمه زینب رجبی. انتشارات فرهنگستان هنر. تهران: ۱۳۸۹.

- پوپ، آرتور ایهام. *سیر و صور نقاشی ایران*. ترجمه یعقوب آژند. انتشارات مولی. تهران: ۱۳۸۹.
- _____ . *شاهکارهای هنر ایران*. ترجمه، اقتباس و نگارش پرویز ناتل خانلری. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران: چاپ پنجم. ۱۳۸۹.
- پیرنیا، محمد کریم. *سبک شناسی معماری ایران*. نشر معمار. تهران: ۱۳۸۳.
- تاسک، پتر. *سیر تحول عکاسی*. ترجمه جلال ستاری. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۰.
- تراویک، باکتر. *تاریخ ادبیات جهان: ۲ ج*. ترجمه عربعلی رضایی. نشر و پژوهش فرزانه روز. تهران: ۱۳۷۶.
- تفضلی، احمد. *تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام*. انتشارات سخن: تهران: ۱۳۸۹.
- توحیدی، فائق. *فن و هنر سفال‌گری*. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۶.
- جرالد، آبراهام هارت. *تاریخ فشرده موسیقی (۳ ج)*. ترجمه ناتالی چوبینه و پریچهر زکی زاده. مؤسسه فرهنگی و هنری ماهور. تهران: ۱۳۸۰.
- چیلورز، ایان؛ آزبورن، هارولد و دیگران. *سبک‌ها و مکتب‌های هنری*. ترجمه فرهاد گشایش. انتشارات عفاف. تهران: ۱۳۸۰.
- حشمتی رضوی، فضل‌الله. *تاریخ فرش: سیر تحول و تطور فرش‌بافی ایران*. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۷.
- خزائی، محمد. *هزار نقش: مجموعه آثار هنر اسلامی (۵)*. انتشارات مؤسسه مطالعات هنر اسلامی. تهران: ۱۳۸۱.
- داد، سیما. *فرهنگ اصطلاحات ادبی*. انتشارات مروارید. تهران: ۱۳۹۰.
- دانشگر، احمد. *فرهنگ جامع فرش*. سازمان چاپ و انتشارات رحیم اسدی. تهران: ۱۳۸۶.
- دهقانپور، حمید. *سینمای مستند ایران و جهان*. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۲.
- دولت‌شاهی، علی. *نقش و نگارهای ایرانی برای هنرمندان و صنعتگران*. انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران (سروش). تهران: ۱۳۸۶.
- دیکسون کندی، مایک. *دانشنامه یونان و روم باستان*. ترجمه رقیه بهزادی. انتشارات طهوری. تهران: ۱۳۸۵.
- دیماند، موریس اسون. *راهنمای صنایع اسلامی*. ترجمه عبدالله فریار. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران: چاپ چهارم. ۱۳۸۹.
- ذکاء، یحیی. *تاریخ عکاسی و عکاسان پیشگام در ایران*. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران: ۱۳۷۶.
- رایینو، هل. *روزنامه‌های ایران از آغاز تا ۱۳۲۹ ق*. ترجمه جعفر خمami زاده. مؤسسه اطلاعات. تهران: ۱۳۷۲.
- رهنورد، زهرا؛ مددیپور، محمد؛ آوینی، سیدمحمد. *سه رهیافت به حکمت هنر اسلامی*. انتشارات سوره مهر. تهران: ۱۳۸۸.
- روح‌فر، زهره. *نگاهی بر پارچه‌بافی دوران اسلامی*. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۰.
- ژوله، تورج. *پژوهشی در فرش ایران*. انتشارات یساوولی. تهران: ۱۳۸۱.
- ستایشگر، مهدی. *واژه‌نامه موسیقی ایران زمین (۳ ج)*. انتشارات اطلاعات. تهران: ۱۳۷۶ - ۱۳۷۵.
- سلدن، رمان؛ ویدوسون، پیتر. *راهنمای نظریه ادبی معاصر*. ترجمه عباس مخبر. انتشارات طرح نو. تهران: ۱۳۷۲.
- سمیع‌آذر، علیرضا. *تاریخ هنر معاصر جهان: هنر مفهومی*. مؤسسه فرهنگی پژوهشی چاپ و نشر نظر. تهران: ۱۳۹۱.
- سید حسینی، رضا. *مکتب‌های ادبی: ۲ ج*. انتشارات نگاه. تهران: چاپ یازدهم، ۱۳۸۱.
- شریفی، محمد. *فرهنگ ادبیات فارسی*. انتشارات فرهنگ نشر نو و انتشارات معین. تهران: ۱۳۸۷.
- شمیسا، سیروس. *انواع ادبی*. انتشارات فردوس. تهران: ۱۳۸۰.
- _____ . *نقد ادبی*. انتشارات میترا. تهران: ۱۳۸۰.
- _____ . *سبک شناسی شعر*. انتشارات میترا. تهران: ۱۳۹۳.
- شهبازی، علیرضا شاپور. *راهنمای مستند تخت جمشید*. سفیران. ۱۳۸۳.
- صفا، ذبیح‌الله. *تاریخ ادبیات ایران (۵ ج)*. انتشارات فردوس. تهران: ۱۳۹۲.
- طباطبایی، صالح. *دانشنامه هنر و معماری ایرانی*. مؤسسه متن. تهران: ۱۳۹۱.
- فریه، ر. دابلو. *هنرهای ایران*. ترجمه پرویز مرزبان. نشر و پژوهش فرزانه روز. تهران: ۱۳۷۷.
- کارگر، محمدرضا. *ساریخانی، مجید. کتاب‌آرایی در تمدن اسلامی ایران*. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۹۰.
- کو، برایان. *عکاسان بزرگ جهان*. ترجمه پیروز سیار. نشر نی. تهران: ۱۳۸۷.
- کوپر، جی. سی. *فرهنگ مصور نمادهای سنتی*. ترجمه ملیحه کرباسیان. نشر فرشاد. تهران: ۱۳۸۰.
- کوک، دیوید. *تاریخ جامع سینمای جهان (۲ ج)*. ترجمه هوشنگ آزادی‌ور. نشر مرکز. تهران: چاپ دوم. ۱۳۸۶.
- کونل، ارنست. *هنر اسلامی*. ترجمه هوشنگ طاهری. انتشارات فردوس. تهران: ۱۳۸۷.
- کیانی، محمد یوسف. *تاریخ هنر معماری ایران در دوره اسلامی*. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۳.

- _____ . **معماری ایران دوره اسلامی**. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۳.
- گاردنر، هلن. **هنر در گذر زمان**. ترجمه محمد تقی فرامرزی. انتشارات آگه. تهران: ۱۳۷۵.
- گامبریج، ارنست. **تاریخ هنر**. ترجمه علی رامین. نشر نی. تهران: ۱۳۷۹.
- گاور، آلبرتین. **تاریخ خط**. ترجمه عباس مخبر و کورش صفوی. نشر مرکز. تهران: ۱۳۶۷.
- گذار، آندره. گذار، یدا. سیرو، ماکسیم و دیگران. **آثار ایران ۴ ج**. بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی. ۱۳۸۴.
- گرگور، اولریش. **تاریخ سینمای هنری**. ترجمه هوشنگ طاهری. مؤسسه فرهنگی ماهور. تهران: ۱۳۶۸.
- گیرشمن، رومن. **هنر ایران در دوران ماد و هخامنشی**. ترجمه عیسی بهنام. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران: ۱۳۸۸.
- _____ . **هنر ایران در دوران پارت و ساسانی**. ترجمه عیسی بهنام. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران: ۱۳۸۸.
- لوسی اسمیت، ادوارد. **جهانی شدن و هنر جدید**. ترجمه علی رضا سمیع‌آذر. مؤسسه فرهنگی پژوهشی چاپ و نشر نظر. تهران: ۱۳۸۲.
- _____ . **فرهنگ اصطلاحات هنری**. ترجمه فرهاد گشایش. انتشارات عفاف. تهران: ۱۳۸۰.
- _____ . **مفاهیم و رویکردها در آخرین جنبش‌های هنری قرن بیستم**. ترجمه علی رضا سمیع‌آذر. مؤسسه فرهنگی پژوهشی چاپ و نشر نظر. تهران: ۱۳۸۲.
- لیک، گوندولین. **فرهنگ اساطیر شرق باستان**. ترجمه رقیه بهزادی. انتشارات طهوری. تهران: ۱۳۸۵.
- لینتن، نوربرت. **تاریخ هنر مدرن**. ترجمه علی رامین. نشر نی. تهران: ۱۳۸۳.
- لیوینگ استون، ایزابل. **فرهنگ طراحی گرافیک (واژگان، سبک‌ها و طراحان گرافیک)**. ترجمه فرهاد گشایش. انتشارات لوتس. تهران: چاپ سوم، ۱۳۸۳.
- مایل هروی، نجیب. **کتاب آرایه در تمدن اسلامی**. بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی. مشهد: ۱۳۷۱.
- مرزبان، پرویز و معروف، حبیب. **فرهنگ مصور هنرهای تجسمی**. انتشارات سروش. تهران: چاپ سوم، ۱۳۷۷.
- مرزبان، پرویز. **خلاصه تاریخ هنر**. شرکت انتشارات علمی فرهنگی. تهران: ۱۳۷۵.
- معصومی، غلامرضا. **تاریخچه علم باستان‌شناسی**. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۳۸۶.
- ملک پور، جمشید. **ادبیات نمایشی در ایران (۳ ج)**. انتشارات توس. تهران: ۱۳۶۳.
- میرعابدینی، حسن. **صد سال داستان نویسی در ایران**. نشر چشمه. ۱۳۷۶.
- نصر، سید حسین. **علم و تمدن در اسلام**. ترجمه احمد آرام. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران: ۱۳۹۳.
- نیوتن ویلبر، دونالد. **معماری اسلامی ایران در دوره ایلخانان**. ترجمه عبدالله فریار. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران: ۱۳۴۶.
- ولک، رنه. **تاریخ نقد جدید (۸ ج)**. ترجمه سعید ارباب شیروانی. انتشارات نیلوفر. تهران: ۱۳۸۸ - ۱۳۸۹.
- هارت، فردریک. **سی و دو هزار سال تاریخ هنر: نقاشی، پیکرتراشی و معماری**. ترجمه موسی اکرمی، بهزاد برکت، محمدرضا پورجعفری، فریبا خدای، هرمز ریاحی، نسربین طباطبایی، و دیگران. نشر پیکان. تهران: ۱۳۸۲.
- هال، جیمز. **فرهنگ نگاره‌ای نمادها در هنر شرق و غرب**. ترجمه رقیه بهزادی. فرهنگ معاصر. تهران: ۱۳۸۰.
- هواگ، جان. مارتن، هانری. **سبک شناسی هنر معماری در سرزمین‌های اسلامی**. ترجمه پرویز ورجاوند. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران: ۱۳۶۸.
- هسکت، جان. **طراحی صنعتی**. ترجمه غلامرضا رضایی نصیر. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران: ۱۴۹۰.
- همایی، جلال‌الدین. **فنون بلاغت و صناعات ادبی**. انتشارات اهورا. تهران: ۱۳۸۹.
- هولیس، ریچارد. **تاریخچه‌ای از طراحی گرافیک**. ترجمه سیما مشتاقی. سازمان چاپ و انتشارات وارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. تهران: ۱۳۸۳.